

CSALÁDI REGÉNYTÁR

A LEÁNYMAMÁK

FIA.

***** IRTA *****

KINCES ISTVÁN

II.

A Szent-István-Társulat kiadása

Családi Regénytár.

A katolikus művelt közönségnek egy régi vágyát teljesíti a *Szent-István-Társulat*, midőn *Családi Regénytár* cím alatt új vállalatot indít, mely a maga nemében egyedül álló hazai irodalmunkban. Regényeket és elbeszéléseket nyújt e vállalatban, a legjelesebb hazai és idegen katolikus íróktól, de csak oly műveket, melyek a kath. szépirodalom minden követelményének megfelelnek: kiváló irodalmi beccsel bírnak, de egyszerűs mind tiszta erkölcsi légkörben mozognak s valódi keresztény fölfogást tükröznek vissza. Valóban égető szükség is van arra, hogy a katolikusoknak oly szórakoztató olvasmányaik legyenek, a melyek sem hitüket, sem erkölceiket nem sértik; melyek szellemüket gyönyörködtetik, de harmóniában is vannak katolikus világnézetükkel és erkölcsi fölfogásukkal. Ezért reméljük, hogy a *Családi Regénytár* kedvező fogadtatásra talál a katolikus olvasóközönségnél, melynek pártolása csak ösztönzésül fog szolgálni a minden áldozatra kész *Szent-István-Társulatnak*, hogy ez új vállalatát minél szélesebb alapokon fejlessze.

A *Családi Regénytár* 10 íves kötetekben jelenik meg, az egyes kötetek ára csinos angolvászonskötésben csak egy korona. A *Családi Regénytár* kötetei megrendelhetők a *Szent-István-Társulat* könyvkiadóhivatalában (Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. sz.), valamint minden fővárosi és vidéki könyvkereskedésben.

A „Családi Regénytár”-ból

megjelentek :

I-ső és II-ik kötet.

Germaine eszménye. Regény. Irta *Montal Mária*. Fordította *Szentannai*. — **D'Arbout ezredes három párba.** Elbeszélés. Irta *Beugny d'Hagerne*. Fordította *dr. Rada I.*

III-ik kötet.

Utak az életben. Elbeszélések Irta *Cyprián*.

IV-ik kötet.

Filemon ezredes. Elbeszélés. Irta *C. De Lamiraudie*. Fordította *A. Vilma* — **Hol a boldogság?** Elbeszélés. Irta *Minna Canth*. Finnből fordította *Bán A.*

V-ik és VI-ik kötet.

Eszter. Eredeti irányregény az alkoholizmus ellen. Irta *X. ... grófnő*.

VII-ik és VIII-ik kötet.

Éliane. Regény. Irta *Graven Ágostné*. Fordította *dr. Rada I.*

IX-ik kötet.

Rajzok a kuruczvilágból. Irta *Kincs István*.

X-ik, XI-ik és XII-ik kötet.

A vértanu szelleme. Történeti regény. Irta *Filó Károly*.

XIII. kötet.

Úgy a mint volt. Elbeszélések. Irta *Büttner Julia*.

XIV. kötet.

A Mária-kép. Elbeszélés. Irta *Buol M. Ford. Sziklay János*.

XV. kötet.

Anyaföldön. Elbeszélések. Irta *Andor József (Cyprián)*.

XVI. és XVII. kötet.

Don Luis Coloma elbeszélései. Spanyol eredeti után fordította *Jándi Bernárdin*.

XVIII. kötet.

A kékruhás asszony. Irta *Csapodi Istvánné*. — **Psyche lámpája.** Elbeszélés. Irta *Léon de Tinseau*. Ford. *A. V.*

XIX. kötet.

Hricz és az úrfi. Elbeszélés. Irta *dr. Franko Iván*. Fordította *Zsátkovics Kálmán*.

XX., XXI., XXII. és XXIII. kötet

A leánymamák fia. Vig regény. Irta *Kincs István*.

CSALÁDI REGÉNYTÁR.

A
Leánymamák Fia

Vig regény négy kötetben

Irta

KINCES ISTVÁN

II.

Budapest

A Szent-István-Társulat kiadása

VIII., Szentkirályi-utca 28.

STEPHANEUM, A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT NYOMDÁJA,
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28/a.

I.

Elevenen eltemetve.

Pusztán a véletlennek volt játéka, hogy Losonczi Horváth Gyula Kőszeget választotta ki jövőendő működése teréül. Kész ember volt s mikor ügyvédi oklevelét markába nyomták, első dolga volt elsietni abba a kis faluba, hol az a két áldott lélek, Losonczi Erzsébet és Horváth Mari töltötték folytonos imában és reménykedésben csöndes életüknek még csöndesebb napjait. Imádkoztak, szivük minden dobbanása, ajkuk minden fohásza a fiúnak szólott, ki czéltalan életüknek új irányt jelölt; volt kiért élniök, kiért fáradniök, kiért kérniök az egek Urát, hogy védelmezze, oltalmazza. És mellette reménykedtek is. De hát hogyan reménykedtek volna! Az emberektől hallották, hogy Gyula az ifjúság szeme-fénye. A ki ismerte, dicsérte, a ki érintkezett vele, megszerette. Nem vártak tőle semmit, oh ők nem magukért, nem önzésből reménykedtek, ők csak boldognak akarták tudni a derék gyermeket. Álmaikban oly szépnek látták Gyula jövőjét; nagy

és híres ember vállott belőle s az elég volt nekik, az volt a tulajdon boldogságuk.

Sokat nem tehettek érte, gyermeküknek fogadták, iskolába adták, pár garassal segítették, a többit a fiúnak magának kellett előteremtenie. És előteremtette. Isten vele volt mindig. Mikor pedig Zsigárdy, a gazdag pápai fiskális és földbirtokos vette védő szárnyai alá, mikor nem szorult már senkire, mindene megvolt, mire diáknak egyáltalán szükségére lehet, akkor a leányasszony-mamák a legnagyobb zavarba jöttek. Kívánták neki, tiszta szívükből örültek a szerencséjének s lelkük mégis mintha fájdalmasan fölsírt volna. Azt hitték, elvesztették gyermeküket. Pedig dehogy veszítették.

Gyula nem feledkezett meg szerencséjében sem élte legnagyobb jótevőiről, a kisasszony-mamákról: mikor csak szerét ejthette, ellátogatott hozzájuk s úton-útfélen kimutatta, mennyire szereti őket.

A leányasszonyok be-benéztek Pápára, szégyenkezve vittek az ifjú úrnak egy-egy kalácsot, tartottak tőle, hogy visszautasítja, hiszen minek is neki, mikor úgyis mindene meg van, mikor úgyis tejbe-vajba fürösztik, hanem Gyula a szíves ajándékot mégis elfogadta, gyermeki hálás szívvel fogadta, elfogadta még a szerető lelkeknek összekuporgatott garasait is, pedig hát Zsigárdytól forintok is jutottak neki, csak kérnie sem igen kellett. És ez a leányasszo-

nyoknak olyan végtelenül jól esett, abból tudták meg, hogy az a fiú még mindig az övék, hogy nem szegényli őket.

Az övék is maradt mindig. Ha Pestről vissza-került, első útja hozzájuk vitte, ott maradt náluk naphosszat, sőt hetekszám megosztva a vén leányok szegénységét, a hogy az már hálás gyermekhez illik. S ilyenkor beszélt nekik a jövőről, arról a szép jövőről, mikor ő majd ügyvéd lesz s megkeresi a maga kenyerét, akkor azután azt a kenyeret megosztják szépen egymással: közös lesz az örömük, közös a bánatuk.

S valahányszor a fiatal ember így beszélt, a két vénleány egymásra nézett, kiolvasták egymás szeméből, hogy ... hogy ... no igen, ők nem akarnak, nem mernek ilyet remélni, ők szegényeknek születtek s mint ilyenek is halnak meg, hanem azért szemük önkénytelen megnedvesedett: sírniok kellett örömükben, sírniok büszkeségükben.

S az idő elérkezett. Gyula kész ember volt. Neki-indulhatott már bizvást a jövőnek, hogy ő is dolgozék azokért, kik eddig annyit tettek, fáradtak érte.

Mikor Horváth Marihoz beköszöntött, Losonczy Erzsébetet is ott találta. Bemutatta magát, mint kész ügyvédet és karjaiba szorította a két áldott lelket. Ennyiből állott a viszontlátás. Azután lefestette nekik terveit, elmondta, hogy most már a tulajdon lábain állhat: nem kér immár senkitől semmit, csak

az ő változatlan szeretetüket. Arra kérte őket, szeressék ezentúl is úgy, mint eddig szerették, habár ezentúl nem ők, hanem ő fog gondoskodni róluk. Csak addig legyenek még türelemmel, míg valahol irodát nyit s annak a révén lassan, úgy a hogy, lábra tud majd állani s hogy ez annál előbb megtörténhessék, hát most nem is tartózkodik tovább náluk, bemegy Pápára, megköszöni Zsigárdynak is a hozzávaló szivességét s azután megy, hova az Úristen meg a kötelessége szólítja.

A mamáknak némán peregtek könyeik, nem tartóztatták és ő a kocsival, melyen jött, egyenesen behajtott Pápára, elment jótevőjéhez, az öreg Zsigárdyhoz megköszönni azt az atyai gondoskodást, melylyel végigvezette az ifjúság küzdelmes évein. Sokat szeretett volna mondani, annyi hála, köszönet, gyengéd szeretet lakott szívében a nemes öreg irányában s lám, mikor mindannak nevet kívánt adni, fölmondta nyelve a szolgálatot. Megragadta egyszerűen Zsigárdy jobbját s még mielőtt az öreg megakadályozhatta volna, gyermeki csókot szorított rá, úgy rebegette még hozzá:

— Köszönöm, atyám, a mit velem tettél.

Zsigárdy elvonta tőle kezét s karjaiba zárta a derék fiatal embert.

— Büszke vagyok rád, fiam — törte Zsigárdy lelke mélyéig meghatva. — Én köszönöm neked,

hogy annyi örömet szereztél. Mentora voltál fiamnak, tőled tanult jellemet, nemes törekvést s igaz honszerelmet. Talán hasznos polgárává válik ő is hazájának. Azt mondod, elhagysz minket. Ha úgy határoztál, ám legyen. Fáj válnunk tőled, hanem hidd el, szívünket magaddal viszed. Csak arra kérlek, legalább pár hetet tölts még minálunk.

Gyula teljesítette jótevője kérését. Nem tehetett másképp. Nem akarta megtagadni Zsigárdy egyetlen kívánságát, bár nem tudta, miért akarja tartóztatni.

Csöpp különös oka sem volt az öregnek, hacsak azt nem említjük, hogy irodáját időközben átadta fiának, Béninek, hol Losonczi Horváth Gyulának igen jó hasznát vehette. Maga nyugalomra vonult vissza falusi birtokára. Tiszteletére a város intelligenciája fényes bankettet adott, melynek kiemelkedő mozzanata Gyula tóosztja volt. Az öreg mint a becsületes ember, a nemes ügyvéd eszményi mintaképét állította oda, ki hű fia volt szorongatott hazájának, védelmezője az elnyomottaknak, ostora a gazságnak, jótevője az elhagyottaknak... Nem folytatta tovább, mert egy fiúról kellett volna beszélnie, kiből hogy ember vállott, ugyancsak Zsigárdynak köszönhető... Mindenki tudta, hogy a fiatal ember önmagáról beszél. Az öregnek mintha megnedvesültek volna pillái. Fölkelt, pár rövid szóval köszönte meg barátai szeretetét s kitüntető

rokonszenvét, azután odalépett Gyulához, megölelte s azt mondta:

— Elmondtad, mi a jellemes ügyvéd kötelessége, eredj és tégy hasonlóképen. A mit nem sikerült elérnem nekem, valósítsd meg, fiam, te.

Másnap azután csakugyan elváltak. Gyula a fővárosba sietett: álmai odavonzották. Azt hitte, ott legszebb tere nyílik tehetségének, ott babérokat fog neki teremni a jövő.

Pedig keserűen csalódott.

Az aranyos tábla a kapun hiába hirdette csillogó betűivel boldognak-boldogtalannak, hogy e házban Losonczi Horváth Gyula köz- és váltóügyvéd lakozik, százan elolvasták, hanem szépen is odább állottak. Vagy nem volt kedve senkinek perelni, vagy ha volt, hát szépen odább ment egy házzal, elment ahhoz a prókátorhoz, kihez rokonai vagy barátai utasították.

Mert úgy van az, kezdő ügyvéd karrierje nagyban hasonlít a szekérhez, melynek dombra áll a rúdja. Arra a magaslatra csak a rokonok és barátok tolhatják föl közös akarattal, hanem ha egyszer fönn van, onnan lejtőnek visz immár az út s völgynek könnyen lefut az magától is.

Losonczi Horváth Gyulánál pedig hiányoztak a rokonok és jóbarát ismerősök, kik magukat jószántukból elébe fogták volna a kátyuba rekedt jármű-

nek. Pénze is kevés volt a fiatal embernek, hogy annak segélyével másképp kelthetett volna föltünést; a mi kevés megtakarított fillérje még akadt, az kellett a mindennapi élet megannyi szükségletére, házbérre, ellátásra s a harmadik hónapban az is veszedelmes fogyásnak indult vala.

A fecskék már jobb hazába költöztek, az égen bujósdit játszott a napsugár; a korzók fái hullatni kezdték sárga leveleiket s a zizegő szél bele-belekapaszkodott lassan a targallyakba. Küszöbön állott a tél.

A fiatal ügyvéd szomorúan dobolt jobb kezével az ablakon: a mindennapi élet gondjai teljesen lenyűgözték már tette vágyó lelkét. Baljában ujságot szorongatott s alig tudta magát elszánni rá, hogy pillantást vessen bele: nem érdekelte már semmi.

Végre mégis olvasni kezdett s ekkor tűnt szemébe a hirdetés, mely Kőszegre ügyvédet keresett. Darabig mereven nézte a rövid három sort, a betűk összeolvadtak szemei előtt, szívében mintha küzdött volna önnönmagával, hanem végre is határozott. Leült és megírta levelét Juhász R.-nek.

A felelet nem váratott soká magára; ajánlatát elfogadták. Mehetett volna akár mindjárt, de ő nehezen tudott elszakadni ifjúsági álmainak első színhelyétől. Házbérét már kifizette két hónappal előre

s a mellett hátha az a két hónap még hoz valamit. Az utolsó szálhoz is kapaszkodott.

Irt az öreg Zsigárdynak is s az kitartásra buzdította, kérte, ne temesse el magát és nagyokra törő lelkét egy kisvárosi ügyvédi irodába. Az embereknek kicsiszerű küzdelmei, nevetséges törekvései csak kacajára lesznek érdemesek mégis, ha kacagni meri őket, akkor őt tartja majd a legnagyobb bolondnak mindenki. Az pedig nem neki való szerep. Maradjon csak helyén. Küzdjön az emberek közönyével s ha szüksége lesz segélyre, forduljon hozzá bizalommal, az ő erszénye mindig rendelkezésére áll.

S mikor Gyula azt a levelet végigolvasta, nyomban határozott. Hogyan? ő még most is jótevőjére szoruljon? még most is fogadjon el ajándékot? Kezét égetné a pénz..., nem, nem, soha. Ott fogja megkeresni kenyerét, a hol lehet. S ha azokban a vidéki városokban tényleg olyan nevetséges viszonyok és küzdelmek vannak napirenden, annál jobb, legalább teret biztosíthat az ő reformeszméinek, ő lesz a megifjító szellő, mely végigsöpör majd a százados czopf maradi porán... s ezer meg ezer ember fog neki hálával fizetni érte.

Határozott. Kötelességének tartotta Zsigárdyt is értesíteni eme határozatáról s egyúttal kifejtette indokait, miért teszi, kérvén őt, ne vegye tőle rossz néven eme legtisztább szándék sugallta lépését.

S az öreg levele ismét nem váratott soká magára. Azt írta:

«Isten áldjon meg, fiam. Tégy, a hogy jónak látod. Csak ha pénzre; vagy jó tanácsra leszen szükséged, ne feledkezzél meg szerető öreg barátodról
Zsigárdyról.»

A fiatal ember megkönnyebülten lélegzett föl. Elővette Juhász R. levelét, melyben az a kőszegi viszonyokat neki annak idején lefestette s behatóbb tanulmány tárgyává tette. Hiszen ha már abba a városba egyszer be akar rukkolni, ha polgára kíván lenni jövőre, csak dukál, hogy kicsit tájékozza magát előre is, különben könnyen bakot lőhet a legelső lépésével is.

Szerencsére Juhász R. levele elég bő fölvilágosítással szolgált. A fiatal ügyvéd még a sorok között is olvasott s úgy alkotta meg magának vizsgálódása végeredményét. A szerint tehát Kőszegen egy érdekszövetségen épült párt van kormányon, az vezeti saját tetszése szerint a város ügyeit, s tirannizálja Schäfer Andrással, a polgármesterrel élén a jobb meggyőződésen levő többséget. Tökéletesen helyes. Úgy szokott az mindig lenni kisebb városokban. Ilyen helyütt pár vagyonosabb család a hangadó s az igazi tehetség, ha az alsóbb néposztályból kerül, vagy másunnan származott be, szóba se jöhet a vagyon birtokosai mellett, bár még akkora szama-

rak is az utóbbiak. Ezek azután hatalmuk tudatában keresztül-kasul nyargalnak mindenben, a jog és méltá-nyosság ismeretlen világrész előttük. Szent meggyőződésük, hogy a város van ő érettük s nem ők a városért. Tartaniok nem kell senkitől, hiszen ökölnyi ember sem találkozik, ki a körmükre tudna és merne koppintani. Az ellenzék — jól mondja Juhász R. — tényleg létezik, hanem kellő vezérlet híján tétlenségre van kárhoztatva, olyan mint a tetszhalott, akkor se rúg, mikor piszkálják. Még csuda, hogy találkozik olyan önzetlen ember, a milyen Juhász R. is, ki nevét kompromittálni meri azzal, hogy odaadja egy nagyon bizonytalan kimenetelű vállalkozáshoz, megindítja a hógolyót, mely kérdés, nem fog-e lavinává nőni, hogy eltemesse rettentő hatalmával majd a lelkiismeretlen kormány-párt bűnféskét. Szegény, bizonyos, hogy mártirja lesz egyelőre a nemes ügynek. Szidják, átkozzák, még szerencse, ha előbb meg nem kövezik, mintsem mások is segélyére sietnének.

A fiatal ügyvéd egészen tűzbe jött. Eszményi gondolkodású lelke nemes haragra gerjedt s iziben megfogadta, hogy igenis, ő segélyére siet az elnyomottaknak. Juhász R. ismeretlen létére egészen lekötötte, rokonszenveznie kellett vele, ha akart, ha nem. Máris őszinte tisztelettel és bámulattal adózott neki. Gyengéd hangon írt neki levelet,

legyen róla meggyőződve, hogy megértette őt s ha valaki, hát ő lesz az az ember, ki minden tehetségét a legönzetlenebbül fogja közös vállalkozásuknak s a város érdekeinek szentelni. Nyomban csomagoltat s ha Isten is úgy akarja, hát karácsony előtt néhány nappal bátor lesz bekopogtatni.

S a hogyan megírta, azonképen is cselekedett. A fővárost még nem kötötte össze vasutvonal az ország nyugati határával, azért Bécsnek vette útját, hogy onnan azután a már kiépített déli vonalon közelíthesse meg Szombathelyt, honnan Kőszeg már csak egy ugrásra van.

Útja meglehetősen unalmas volt, többnyire magába üldögélt s nézte a szürke téli eget. A felhők mintha lisztbe mártott foszlányok lettek volna, a szél a hányszor beléjük kapaszkodva megrázta őket, mindannyiszor csak úgy porzott s pillanat alatt fehérbe öltözött a tar vidék. S ez Gyulát érdekelte, hiszen meg van a télnek is a maga költészete. Észre se vette s vonatja befutott a bécsi pályaudvarra.

Rövid pihenő után ismét vonaton ült. Éppen lecsöngették a harmadikat, mikor a kalauz nagy sebbel-lobbal fölrántja a kocsiajtót s azon egy meglehetősen megtermett úri embert tuszkolt be, kit nyomban feketeruhás hölgy követett.

A fiatal ügyvéd hanyagul vetett feléjük pillantást,

de miután az elül érkezett még köszönteni se találta érdemesnek, Gyula sem törődött velük. Belehuzta magát a kocsi szögletébe s csak amugy véletlen irányult feléjük figyelme.

Egész ruharaktárt hordtak magukkal. Különösen a férfi. Nem volt neki elég a bunda; föltúrt farkasprém gallérjából alig látszott ki úgy is a feje búbja, melyen csúcsos süveg ült finomabb fajta asztrakánból, mégis a nyakára oly óriási piros-tarka sál volt tekerve, mintha bizony attól félne, hogy menten megveszi az Isten hidege. Borotvált ajka is abba temetkezett. Az egész emberből jóformán más se látszott az eleven szeménél s a szőkén ágaskodó bajusza végénél.

Lábai birkaprém zsákba veszttek s fölötte még tisztességes plaidet is szorongatott a két keztyüs markával.

Így bátran elmehetet volna Szibériába.

A hölgy is jól gondoskodott magáról, csak szürkehajtókás rövid kis bekecse volt ízlésesebb az úri ember bundájánál, különben fején szintén meleg shavl, két térdén hatalmas plaid, melylyel kísérője minduntalan takargatta, mintha bizony szellőnek se szabadna érnie még a ruháját sem.

Beszélni nem beszéltek. Csak jó hosszú vártatva szólalt meg az úri ember németül.

— No, fáj még a fejed, lányom?

— Kicsit — volt a halk válasz — melyet Gyula is alig értett meg.

— Vigyázz magadra, gyermekem — intette a gondos apa — takarózzál be jól és hunyd be szemedet.

Hanem hát dehogy is hunyta. A fiatal ügyvéd éppen arról akart meggyőződni, mennyire engedelmeskedik a szülői parancsnak, mikor szinte megrezzent. Két nefelejs szem nyugodott meg rajta, a vele rézsut szemközt ülő útitársnőjének szemei.

Gyula nem tudta, mi lelte, de szive hirtelen elszorult, arczán mintha pír gyúladt volna... végtelen zavarba jött. Hirtelen lesütötte szemét, de mintha röstellené a dolgot, utána gyorsan újból megemeli s tekintetük keresztezi egymást.

A hölgyé még mindig nyugodtan pihent rajta, hanem az a nyugodtság mintha csak álarcz lett volna, mely mögött érdeklődés, kíváncsiság, révedezés s ugyancsak pillanatnyi zavar rejtőzött.

— Hunyd be a szemedet! — szólalt meg a bundás úri ember hirtelen.

S a hölgy mintegy gépiesen engedelmeskedett. Hanem csak azért, hogy a következő pillanatban pilláit megemelve, ismét Losonczi Horváth Gyulára feledkezzék. Pillanat műve volt az egész, mert a másik perczben már csukott szemmel dülleszkedett a kocsi túlsó falához.

A fiatal ember azonban még mindig az első tekintet hatása alatt állott. Olyan húr rezdült meg szívében, melynek hangja önkénytelenül zavarba hozta. Olyan volt az, mint egy a messze távolban elhaló dalnak utolsó kedves akkordja, mely nem annyira a fület, mint inkább a lelket és szívet ragadja el, álmodozásra szólít s az ábrándok világában az egész dal megújhodik. Gyula lelke is szárnyra kelt s repülni kezdett. Elszállott vissza a multba, messze-messze sok esztendő számtalan virányán keresztül. S maga se tudta, tulajdonképen hová. Végre kopár vidéken találta magát, hol szíve csüggedten tekintett körül, közel-távol pusztaság, hervadás, csak egy sziklán kapaszkodik egyetlen vadrózsa s ő annak a virágnak olyan kimondhatatlanul megörült.

Feje zavart volt. Nem látott tisztán. Szinte boszankodni kezdett, hogy meglett ember létére, olyan gyermekes képzelődésnek adja át magát. Ő azokat az embereket nem ismeri, soha nem is látta s ha látta volna is, egy vonás kevés, de annyit se tud kivenni arcukból, hogy pedig egy tekintet, egy közönyös pillantás, egy hideg szempár annyira ki tudja venni a sodrából, annak igazán mosolyognia kell.

Pedig ismét megrezzent, az a valaki újból rajta nyugosztalja szemét.

Losonczi Horváth Gyula nem értette önönmagát. Mintha valami titkos varázs környezte volna, melynek bűvös hatalmát megtörni nem tudta. Idegesen fordította el fejét s kinézett a kupé ablakán.

Hanem vajmi keveset látott. Künn a szél szitálta a havat, néha sípolt, mintha a primet fújná, utána morgott, mint a legjobb basszista.

A tél valósággal kitett magáért, olyan hóförgeteg nyargalt végig a vidéken, hogy csak no. Kutyát se kellett volna kiverni olyan időben.

Hanem a vasuti kocsiban viszonylag elég meleg volt. A bundás úri ember szinte izzadt már bele a czókjába-mókjába. Mégis a világért sem engedett volna, dehogy engesztelte volna ki a bundáját egyetlen egy kötés erejéig. Ellenkezőleg a leánya. Losonczi Horváth Gyula egyszer csak azt veszi észre, hogy az a fekete shavl félrecsúszott s az alól szinte kaczkias negédességgel kandikál ki három-négy aranyfürt. A fürtöket lassan magas fehér homlok s gömbölyű viruló leányarcz követi. Nyugodt volt, mint valami görög szobor arcza s vonásai mégis merengő álmodozásról beszéltek. Gyula sohasem látta s mikor nefelejts szemeit megemelte, meg mert volna esküdni rá, hogy ismeri. Nem tehetett maga se róla, olyan önkénytelen történt, egyszer egészen ráfeledkezett égő barna sze-

mével, mikéntha el akarta volna nyelni tekintetével, mely a maga némaságával is hangosan kiáltotta feléje:

— Ne kínozz tovább! Szólj! ki vagy?

S a szép lány piros ajakára válasz helyett természetes mosoly ült. Mosolygott, mint a virág, mikor kelyhére a kelő tavaszi nap egy fénysugara esik.

Ezt észrevette a bundás úri ember. Jobban mondva Gyula sovár tekintete tűnt föl neki először s az terelte figyelmét a leányra. S mikor látta, hogyan fejlődik ki a rózsza a maga burokjából, szinte idegesen húzta össze a shavlt fején, boszus morgás kíséretében.

— Takarózzál, gyermekem s hunyd be a szemedet!

Mintha bizony féltette volna a fiatalember tekintetétől. Hanem a szép leány az egyszer nem akart neki szót fogadni, magyarra fordította a szót s azt mondta:

— Ne félj, atyám, jól érzem magam már egészen.

— Húnyd be a szemedet, ha egyszer mondom — rivallt rá szinte keményen a bundás úri ember, hogy Losonczi Horváth Gyula majdnem hangos kacagásba tört ki utána.

— Ez aztán a zsarnok — gondolta magában s a részvevő szív szánalmával pillantott át a gyönyörű teremtésre. Az is lopott egy pillantást feléje

s abban jóformán szemrehányás nyilvánult a fiatal-ember elhamarkodott ítélete miatt s utána tényleg lehunyta selyem pilláit.

Hosszú némaság állott be. Künn a szél süvöltött, zakatolt a vonat, benn két ember nézett szótalán farkasszemet. Gyula a bundás úri emberrel. Mintha bizonyos feszült viszony uralkodnék közöttük s lám maguk se tudják, miért. Azok a tekintetek szinte rejtett gyanakodással kerestették egymást: az ellenségek sem méregethetik nagyobb tartózkodással egymást, mint ők tették. Pedig hát nem ismerik egymást, az életben aligha találkoztak még.

A vonat meglassította járását. Nem is fűttengett, mégis megállott. Mindjárt utána ismét megindult, de nem ment száz lépésnyire s újból elakadt. Künn lámpákkal futkostak az emberek. Hangosan tanakodtak...

— Mi történt? — riadt föl tettetett szundikálásából a hölgy s mintegy megriadva emelte föl fejét. Shavlja egészen visszaesett s az időközben meggyújtott kocsilámpák lobbanó fénye félénken tánczolt dús szőke hajzatán.

— Baj lehet valahol — világosítja föl atyja, fejét a bundagallérból kíváncsian kidugva. Az ablakot azonban hiába vizsgálgatta, azon csak az esti szürkület bámult be ködös bizonytalanságával.

— Valószínűleg elakadtunk — vette föl a szót először Gyula.

— A guta meg is üthetné! — tört ki a másik, még jobban előbujva a bundájából. Ötven-ötvenöt esztendő jó konzervált alak volt, erős, férfias vonásokkal. Meglehetősen ügygyel-bajjal leeresztette az ablakot és stentori hangon ordított ki rajta — mi baj?

Hangos káromkodás volt a válasz. Az pedig annyit jelentett, hogy akárhol, de valahol csakugyan komoly bajnak kell lennie. Az ügyvéd eltalálta: hófuvat torlaszolta el a vonat pályáját.

Mivel azonban a vonat érkezése előre jelezve volt, vagy ötven ásó-kapás ember dolgozott az út szabaddá tételén. Nem tartott félórátig s a vonat megindulhatott — befutott az acsádi állomásra.

Ott azonban megrekedt. Szombathely felől iszonyú hófuvatokat jeleztek, melyekkel, miután a vihar még egyre erősebben kezdett dühöngeni, megküzdeni teljes lehetetlenség volt. Nemsokára hátuk mögött is besöpörte az utat megint a hó s a vonat, mint valami kalitkában, fogva maradt Acsádon.

Mert hát valóságos kalitka is volt az az állomás a maga hosszúkás földszintes épületével, melynek a főnök lakásán, a hivatalszobán és az egy várótermen kívül alig volt más helyisége. És itt kellett

volna a megrekedt vonat összes útasait elhelyezni. Szombathely három mértföldnyire lehetett még, a falu talán három puskalövésnyire, hanem az a három puskalövés most abban a viharos éjszakában bizonyosan fölért a három mértfölddel. Nincs ember, ki megmerne küzdeni az úton emelkedő barrikádokkal.

— Itt maradunk! Elakadtunk teljesen! — jelentették a kalauzok minden kocsiban.

— Hát aztán mikor megyünk mégis? — kérdezte Losonczy Horváth Gyula bundás útitársa a kalauztól.

A konduktor vállát vont a csak.

— Beszéljen már — mordult rá a másik.

— De mit beszéljek? Ha jövendőlni tudnék, elmennék ugysis kalendáriumcsinálónak. A szelet, vihart meleg szobában pipaszóval megjövendőlni sokkal kényelmesebb mesterség, mint ilyen átkozott időben a vonatokkal mászkálni.

— De minket várnak odahaza — adta kicsit alább a bundás úri ember, kit a kalauz természetes humora egészen lefegyverzett.

— Engem is várnak — volt a válasz — ott a telegráf, tessék haza sürgönyözni, hogy ne várják.

Odább akart állni, de Gyula társa utána kiáltott.

— Hé! kalauz, megálljon!

— Tetszik parancsolni?

— Mondja hát legalább már meg, mit csináljunk mi most?

— Az az urak dolga — felelt félvállról vissza a konduktor — ha a maguk helyébe volnék, jót aludnám. A kupé jó meleg, mondhatom, fölséges alvás esik benne.

Azzal ment a maga útjára.

— Szamár fráter! — jegyezte meg boszankodva a bundás ember — hiszen csak nem is ettünk még vacsorát. Gyere lányom — fordult azután a fekete-ruhás hölgyhöz, ki a fiatal emberrel együtt néma tanúja volt az iménti párbeszédnek — gyere, pár harapás nem fog ártani.

— És azt gondolja, uram — kockáztatta meg Losonczi Horváth Gyula a közbeszólást — hogy fognak itt kaphatni valamit?

— Az már a mi dolgunk — vágott vissza türelmetlenül a másik — kiki törődjék magával.

Akkora gorombaságra Gyula nem volt elkészülve, felelni akart, de szeme véletlen a szép hölgy tekintetével találkozott s abban annyi kérdés, könyörgő engesztelés lakott, hogy a fiatal ember meggyőzte magát. Szóval se válaszolt, csak visszahuzta magát a kocsi sarkába s tétlen szemlélője volt a történendőknek.

Útitársa megint dorombolni kezdett az ablaknál,

addig ütötte, verte, míg a neszére egy vasuti alkalmazott odasietett s megnyitotta neki.

— Megállj, Irma — szólt a papa lányához — hadd menjek én elől. Ha már lenn leszek, könnyebben lesegítlek majd.

S mindjárt ki is dugta fejét az ajtón. Hanem azzal a bundával és sok mindenféle kölönczczel akkora kolosszus volt, hogy csak nagy ügygyel-bajjal járt a vállalkozása. Ötször-hatszor is agyonszurkálta a levegőt a jobb lábával, míg végtére megtalálta a lépcsődeszkát.

— Jaj! — sziszszent föl elkeseredve, hogy a sívító szél egész hógomolyt csapott az arczába — átkozott időjárás!

Még többet is mondott volna, hanem kevés volt hozzá az ideje, mert a lába, mely azt a ropant terhet tartotta, a síkos deszkán megcsúszott s a mi emberünk szépségesen lefordult. Úgy beletemetkezett a hóba hamarosan, hogy a segítségére siető alkalmazott a bunda farkánál fogva tudta csak kivadászni belőle.

Leánya, ki időközben ruháiba takarózott, csak most vette észre, mi baj történt. Ijedten szaladt ki száján a kiáltás.

— Papa, az Istenért! Papa!

— Én már lenn vagyok, fiam — szólt vissza a papa négykézláb föltápáskodva — szerencsésen

sikerült, most csak gyere te is utánam. Mindjárt lesegítelek.

Hanem hát esze ágában se volt lányát lesegíteni, a havat rázta le inkább s piszkálta ki a bundájából. Az fontosabb dolog volt sokkal.

Irma pedig javában készült már kifelé.

— Megengedi, nagysád, hogy fölajánljam szolgálatomat? — szólalt meg most hirtelen Gyula a háttérben s helyéről fölpattanva nyomban oldalán termett.

A szép leány kedves mosolylyal nyujtotta neki kezét s az evet ügyességével pillanat alatt lenn termett.

— Menjünk! csak utánam! — hangzott a papa vezényszava. Mikor észrevette, hogy hiszen Irma is mellette van már — gyere csak, vezetlek.

Vezette volna is, ha maga nem szorul vezetőre, alig lépett kettőt-hármat, már is a bundáján járt s bizonyosan gömbölyödni készül, ha a vasuti alkalmazott hamarosan föl nem fogja. Hanem hagyni nem hagyta magát. Folyton azt lármázta:

— Sebaj! előre! utánam!

Irma meg is indult. A szél megbontotta schavliját, hóval szórta tele minden ruháját s lába ingadozva kereste a szilárd talajt. A mint így botorkált, egyszerre csak mellette terem Gyula.

— Támaszkodjék rám, kisasszony — mondá csöndesen s karját nyujtotta neki.

Irma a szél dübörgő zugása daczára is meghallotta szavát, csöppet sem habozott, hanem szépen belefűzte karját a fiatal ember karjába s úgy törtette előre.

Hallgattak mindketten.

Pedig Losonczi Horváth Gyulát mintha valami készítette volna, hogy beszéljen. Annak a nőnek közvetlen közelében, mintha még inkább érezte volna a titokzatos varázsnak bűvös hatalmát, melynek képtelen volt eddig nevet adni. Úgy szeretett volna neki egy kérdést föltenni, hanem hiába: nyelve néma maradt: nem tudta, hol kezdje.

Pedig néhány lépés még és célnál vannak már. A fiatal ember szorulni érezte szívét s amolyan gondolomformán tette föl a kérdést hirtelen:

— Nem találkoztunk mi már, kisasszony, valamikor az életben?

— Ha Losonczi Horváth Gyulához van szerencsém, akkor igen — volt a biztos válasz.

Az ügyvéd keze megremegett. Nem tudta, mi lelte, úgy törte inkább, mintsem mondta:

— És... és nagysád?

— Tehát nem ismer?

— Miczi?... a kis...

— A nagy Irma — kapott szavába a hölgy s szinte önkénytelen megszorította a fiatal ember karját.

— Irma! csak ide, gyerekem, győztünk! — hangzott közvetlen előttük az atya lelkes szava.

Mire az bundájában nehézkesen visszafordult, arra Irma már eleresztette Gyula karját s az öreg mellett termett.

— Itt vagyok, atyám — mondta lázas sietséggel s bundájába kapaszkodott.

— Tehát semmi baj sincs?

— Semmi, atyám.

— Akkor hát gyerünk.

Bevezette a váróterembe, mely már ugyis zsúfolásig tele volt emberekkel. Éppen, hogy befértek még az ajtón.

Losonczi Horváth Gyula künn maradt. Neki támaszkodott az ajtófélfának, honnan úgy a hogy áttekinthette a váróterem zajongó népségét. Czifra kompánia volt itt együtt. Férfiak s asszonyok, urak és parasztok majdnem egymás hátán. Most az egyszer szépen elért a szűr a ködmen mellett s a bunda se panaszkodott a dolmány szomszédságában. Ki először érkezett, az csipett még ülőhelyet, a többi szépen álldogálva strázsálta egymást. Kinek batyuja volt, a földre tette s arra kukorodott rá szép óvatossággal, hogy belül ugyan semmi meg ne veszedjék.

S azután fölséges volt igazán, hogyan fogta föl ki-ki a helyzetet. Egyik morgott, a másik mosoly-

gott, ez száz rétbe szedte homlokát, amaz derült kedélylyel tömögette pipáját; volt, a ki hangosan káromkodott, összeszidta a bolond vihar ragyogóját; mellette meg nyomban fölséges kaczagásra gyújtottak négyen-öten: teljesen meg voltak elégedve az idei téllel, mely nekik ezzel a kis vasuti szerencsétlenséggel volt szives kedveskedni. Akadtak olyanok is, kik vagy fölöslegesnek tartották a czudar időjárást agyonbírálni, vagy a mi még valószínűbb, nem akartak beleavatkozni az Úristen dolgába. Ő tudja, mit csinál, hiszen azt is bölcsen csinálta, hogy legalább fődél alá kerültek, mert ha teszem, künn rekednek meg a szabad mezőn s a mozdony szene esetleg elfogy, akkor azután összeverhették volna a hidegben mind a harminczkét fogukat, ha ugyan a légtöbb már ki nem rántatott egynéhányat abból a kerek summából. Mégis csak fölségesebb itt a váróteremben szép nyugalommal pipálni. Seregettek is olyan füstfellegeket, hogy akárhány gyengébb szervezetű lélek elkezdett bele czikázolni.

A legokosabbak valamennyi közül pedig megnyitották szépen a tarisznyát, előszedték sorra a fehér cipót, szalonnát, mások kenyeret, húst, pogácsát és nyugodt lélekismerettel falatozni kezdtek. Hagyták a telet télnek, a vihart viharnak lenni, ők mód nélkül jól érezték magukat.

Hanem Gyula vajmi keveset látott abból a zsánerfestő ecsetjére méltó képből, az ő tekintete majdnem mozdulatlanul Miczin — azaz hogy Irmán, élete egyik legnagyobb jótevőjén pihent. A pislogó lámpás meglehetősen gyér világítása mellett hasonlított össze a deli hölgynek — ki benn újból kibontakozott ruháiból — szép vonásait, annak a kis lánynak kedves vonásaival, kit ő ismert még diákkorában. S különös; most, hogy tudta már kilétét, igen, most ráismert a szőke hajra, a sima homlokra, a nefelejts szemekre; ajkának metszése, melylyel olyan kedvesen tudott annak idején mosolyogni, szintén a kis Miczi, a jóságos gyermeklány ajaka volt. Pedig egész megjelenése mégis más volt, a deli termet, fejedelmi nyugodtság, bizonyos büszke tartás, nem, mindez csöppet sem emlékeztetett a kicsi, eleven, mozgékony, naiv leánykára. Miczihez a gyermeki szív legőszintébb hálája, benső ragaszkodása vonzotta; Irma bája is vonzotta, de csak bizonyos határig, honnan csak csodálattal vegyes tisztelettel merte tekintetét rája fölemelni. Ha visszagondolt a hölgy bizalmas nyájasságára, melyet az imént irányában tanusított, az szinte zavarba hozta. Úgy látszik, még ő is visszaemlékezik a multra, de ha vajjon neki, vagyis Gyulának van-e joga arra a multra s annak megannyi kedves emlékeire építeni, arra nem mert felelni.

A szél ott süvöltött körülötte, a hó verte arczát, ruháját, de az álmodozó fiatal ember azt alig vette észre. Csak ott dülleszkedett az ajtófélfá mellett, szeme előtt a váróterem nyüzsgő képe szinte összeolvadt, csak Irmát látta tisztán a maga lenge, büszke alakjával, látta tisztán akkor is, mikor pilláit becsukta. S most eszébe jutott, hogy hiszen annak a hölgynek voltaképpen haragudnia kellene rája; lelki-szemei hirtelen visszavarázsolták a képet, a mint a tanácsos előtt egykor a legnyomottabb kedély-állapot zavart pillanatában megsértette az ő érdekében valló leánykát . . . látta, a mint elborult szemének derült ege . . . látta, a mint később a Raab-ház emeleti ablakán két kezébe temeti kedves arczát, bizonyosan, hogy elrejtse előle a miatta pergő, keserű könnyeket.

S azóta se találkoztak. És most . . . igen, most a Gondviselés kiszámíthatatlan végzése útjába hozta végre, talán úgyis azért, hogy alkalmat szolgáltatson neki, azt a követ, melyet annyi esztendőn keresztül hordott szívéen, legördíteni onnan.

Gyulát a hölgy papája térítette magához, ki benn a sok álldogálásban türelmét veszítve, lármázni kezdett.

— No ez már mégis sok! — hallatta hangját az öreg — ilyet sem ettem még életemben. Hát örökké itt álldogáljunk?

— Le is ülhet az úr, ha tetszik — szólott valaki vissza a sarokból s nevetni kezdett.

— Hová üljek hát? — fakadt ki haragosan, bundájában forgolódva a hölgy atyja.

— Azt már megint én nem tudom — volt a válasz, általános derűtségre hangolva mindeneket.

— A koldus vasutársaság ragyogóját! hát így gondoskodnak az utazók kényelméről? Valóságos tyűkktreczbe vagyunk préselve. Csak azt szeretném tudni, hol eszünk ma vacsorát?

— Százszor fontosabb, mit eszünk ma vacsorára — adta vissza ironikus árnyalattal a sarokból az előbbi kötekedő hang.

— No hiszen! Hát éhen veszünk talán?

— Dehogy veszünk. Csak bőjtölünk. Ha az úr pápista ember, akkor úgylis hozzá lehet már szokva.

Az öreg észrevette, hogy a közönség tulajdonképpen csak rajta mulat, mert most a halk nevetés már-már hangos kaczagássá fajult. Szinte várták, hogy megint mondjon valamit, mire majd a másik ismeretlen ismét hatalmas aduttal felel. Hanem az egyszer okosabb volt: nem tette, csak ránczba szedte magas homlokát s irtóztató keseredetten nézett maga elé.

Az éhhalál emlegetése némelyeket igen mulattott, de voltak, kik a dologban több keserű igazságot találtak, mintsem nevetni való tréfát. Komolyan is

fogták föl. Mert hogy itt az állomáson, ha mindjárt az egész házat tűvé is teszik, nem akad annyi eleség, miből százhusz ember csak egyszer jóllakhatnék, az már valami természetes. S ha esetleg napnál tovább kellene is vesztegelniök, elzárva a világtól, el a falutól, akkor hiszen aligha föl nem kopik soknak az álla.

Losonczi Horváth Gyula fejében legalább ezek a gondolatok fordultak meg, a mint onnan az ajtófélfá mellől tanúja volt a váróteremben törtétneknek. Eddig nem sokat törődött magával, hanem most már komolyan elővette a hideg: dideregni kezdett.

Abban a pillanatban tette valaki kezét a vállára. A főnök volt.

— No, atyafi! — szólította meg a teljesen hóval borított fiatal embert — meg akar kend fagyni idekűnn?

— Ahhoz ugyan csöpp kedvem sincs még egyelőre — válaszolá a megszólított. — De hát mit keressek odabenn? Én is szaporítsam az elégedetlenek számát? Innen nézem, hogy lármáznak, handabandáznak össze-vissza. S ilyen keserves helyzetben mulatságnak az is megjárja.

— No, csakhogy akad, ki józanul fogja föl a a helyzetet — viszonzá a főnök — s egyúttal bocsánat, hogy félreismertem, pardon az atyafi meg-

szólításért. De hát ki ismerné meg ilyen körülmények között az embereket? Jöjjön, uram, verje le magáról a sok havat; ha szívesen veszi, följánlom tulajdon lakásomat, ott majd jobban érezzük magunkat.

— Nagyon lekötelez főnök úr, végtelen szíveségével, Losonczi Horváth Gyula, ügyvéd vagyok.

— Kitüntetésnek fogom tartani, ha megosztja velem egy legényember szerény vacsoráját — szólt a főnök, a fiatal ember kezét melegen megszorítva s egyuttal megmondá nevét is.

Gyula nem utasíthatta vissza a szíves meghívást s nyomban követte a főnököt, ki már előre ment.

Barátságos meleg szoba fogadta őket, hol egy öreg asszony éppen vacsorára terített.

— Még egy terítéket! — szólt oda neki a főnök — talán akad annyi, Bábi, hogy kettőnek is jusson.

— Igen is, kérem — volt a válasz — a sonkából még jócskán vagyon.

— No hát akkor csak rajta, hozza szaporán.

És a gazdaasszony hozta. Pár szelet sonka, pohár bor, egy-két alma volt a vacsorájuk, melyet párolgó thea követett. Hanem ízleni, nagyszerűen ízlett nekik.

Egyelőre keveset beszéltek, mert az írógép a nyitott ajtón keresztül minduntalan hallatta kopo-

gását: kétszer-háromszor is elszólította a főnököt az asztaltól.

Mikor harmadszor jött vissza, fejcsóválva kezdte:

— Csinos história kerekedhetik a dologból.

— Nos? — kérdezte Gyula kíváncsian.

— Arról értesítenek éppen Szombathelyről, hogy a hó végképen megakasztotta a közlekedést. A kihányást már abbahagyták, mert semmi hasznát nem látják. A fél országot elborították a hófuvatagok. Szerencse lesz még, ha két-három napon belül szabaddá tehetik az utat.

— És addig itt rekedünk, Acsádon?

— Bizony, hogy itt.

— Akkor aligha igaza nem lesz az egyik uri embernek, ki az imént azt prédikálta a többinek, hogy itt még éhen is veszhetünk.

— Nekem is attól fő a fejem — felelt a fiatal főnök elgondolkodva — azt sürgőnyzik, lássam el az utasokat legjobb tehetségem szerint. Könnyen beszélnek! Mi az eleven kénesővel lássam el őket, kirántassam talán a mozdonykerekeket, vagy a vasúti sineket? az olyan csibehúst hiszen senki se köszönné meg. Azon kezdem, hogy a legrosszabbra lehetünk elkészülve.

II.

Az éhhalál torkában.

A dolognak fele sem volt tréfa. Százhusz embert jóltartani semmiből, az olyan mesterség, melyre mindeddig nem jelentkezett föltaláló. Egy estét majd csak kivallanak még valahogy, de ha másnapra nem sütnek ki valami okosat, akkor hiszen szegre akaszthatják a jámbor emberek mindközönségesen a gyomrukat. Az pedig ribillión alul meg nem esik.

Már eddig is rettentő zavar uralkodik a váróteremben. Neszez, ordít, verekszik mindenki. Egy kalauz legalább lélekszakadva rontott be a főnökhöz, hogy csak hamar, az Istenért, csináljon rendet, mert hát a negyvennyolczas forradalom csak sifli ahhoz képest, mit azok a bolondok ott künn végbevisznek.

Különösen egy bundás ember neszel legtöbbit. Okosabb akar lenni a többinél s a lármájával mindenkit tulliczitál. Annak kellene valahogy betömni a száját, akkor azután semmi baj se lesz.

A főnök nem mondatta magának kétszer a dolgot, nyomban futott, hogy rendet csináljon. Hanem hát a fának, melynek ágát és levelét a szél borzolja, hiába fogja valaki a törzsét, azért zizegve vadul, süvölt tovább a koronája. A főnök is úgy járt.

Hasztalan csipte meg a bunda végét s kérte a gazdáját, ne csináljon akkora csodát, ő ugyan elhallgatott pillanatra, de neszezett tovább a többi. Amazokat is kérte könyörgő szóval, ne veszekedjenek, mert hát az Úristennel, meg a viharral nem lehet pörbe szállani. Hanem hasztalan. Egyik itt panaszkodott, a másik ott lármázott; volt, a ki öklével fenyegetőzött, csak innen szabaduljon ép bőrrel valahára, majd befütyül ő a komisz vasut igazgatóságának, a miért amolyán nyomorúságos odúban kell magukat meghuzniok. És abból a handabandázásból Irma atyjának tevékeny rész jutott ki.

A főnök belátta, hogy azzal a nációval semmire se mehet. A szép szó dehogy fogott rajtuk; azért azt gondolta, legczélszerűbb lesz mindjárt torukra forrasztani a jókedvet. Ott kezdte:

— Uraim! sajnálom, hogy szomorú hírről kell mindnyájukat értesítenem, hanem mi haszna, ha el is titkolnám? Távirón azt az értesítést nyertem, hogy két-három napon belül csak remélni se merjék, hogy innen szabadulhassanak.

— Micsoda? — rőffent föl vagy tíz-húsz hang egyszerre.

— Csak csöndesen, uraim! — csitította a főnök a haragos kedélyeket — most éppen nincsen helye a veszekedésnek; a valóság sokkal szomorúbb,

mintsem gondolnák. Nagyon, de nagyon kérném az urakat, méltóztatnának segélyemre lenni tanácsukkal, mit csináljunk három napon keresztül annyian, mikor öt emberre való eleség sincsen?

Síri csönd lett egyszerre. A főnök szavai úgy hatottak, mint valami bomba, melynek pukkanását minden perczben várni lehet. Még a lehellet is elakadt az ajkon. Csak Irma atyja fészkelődött hatalmas bundájában s a végén keseredetten kiáltotta el magát:

— Hát nem megmondtam, hogy éhen veszünk?!

— Dehogyan veszünk! — szólt vissza a sarokból régi ellenfele — mielőtt azt tennők, hát sorsot húzunk s a kire esik, azt eszszük meg.

Senkinek se volt kedve nevetni a rossz viccznek, mindenki komoran nézett maga elé. A haragos kifakadások csöndes levertségnek adtak helyet... Csak künn sikongott, zúgott a szél, mintha kárörvendéssel kaczagta volna az emberek szorultságát.

A főnök azt hitte, valahára sikerült kitörnie a farkasok zápfogát. Csak veszteg maradnak darabig. Visszatért a szobájába, Horváth Gyulához.

Az ajtó előtt találta, a mint éppen a váltóőrrel traktált.

— Tehát áll az alku? — kérdezte Gyula az őrtől.

— Igenis, kérem alázatossággal, tekintetes uram — volt a válasz.

— Nesze, hát itt a foglaló — valamit nyomott a markába s nyomon követte a főnököt.

— Hogy állunk? — kérdezte mindjárt a tisztviselőtől.

— Kicsit megijesztettem őket — felelt a főnök félig mosolyogva s félig komolyan — úgy látszik, tisztességes félelem szállotta meg valamennyit. Hallgatnak, mint a bogár a légyfogóban.

— S gondolja, főnök úr, hogy soká fognak hallgatni?

— Én semmit se gondolok, annyit azonban tudok, akár lármáznak, akár nem, mindenképen kopálás lesz a vége. Én nem segíthetek rajtuk.

— Talán mégis — tette hozzá losonczy Horváth Gyula.

— Tisztára lehetetlen, uram. Mondtam már, nálam alig akad valami harapni való.

— Akad talán másutt? — kérdezte az ügyvéd titokzatos mosolygással.

— Egyes utasoknál talán? — válaszolt a főnök fejét csóválva.

Abban a pillanatban a kalauz lélekszakadva rontott be hozzájuk.

— Segítség! — kiáltotta magánkívül — csak hamar, mert a bundás embert egyszerre megverik.

— Megverik? — pattantak föl ijedten mindketten.

— Igenis hogy meg, a bundát máris ránczигálják róla. Ő meg rug, harap, szóval úgy védekezik, a hogy már lehet.

— De hát mit vétett a boldogtalan, hogy annyian rátámadnak? — kérdezte Losonczy Horváth Gyula. A főnök időközben már kirentott az ajtón, hogy a csata színhelyére siessen.

A kalauz elmagyarázta a dolgot Gyulának. Úgy történt, hogy Irma atyja dirigáló tekintélynek képzelte magát az egybeszorult sorsüldözöttek között, azért veszedelmes indítvánnyal lépett föl, mely soknak tetszett ugyan, a legtöbbjét azonban annyira megvadította, hogy ki akarták dobni. Azt vitatta ugyanis az öreg, hogy az ő helyzetük nagyban hasonlít a várakba szorult ostromlottak helyzetéhez, hol fogytán van már az elemózsia. Ott úgy tesznek, hogy a közös vagyonból egyformán osztják ki a porciókat nap-nap után: senkinek se jut se több, se kevesebb. A jelen esetben pedig van, a ki jóízűen falatozik — a tarisznys emberekre utalt — de legtöbb meg olyan van, ki csak nézi őket. Ez pedig semmihogyan se járja. Azért bátorodik abbéli indítványával kirukkolni, hogy azok a tarisznys a közügy iránti tekintetből az egyesektől mind szedessenek el, a tartalmuk

pedig osztassék föl egyenlő arányban mindenek között. Így talán elczárnázhatnak pár napig, föltéve, ha apróra szabják a porciókat. Különben a kiosztóbizottságnak úgylis ő lenne a feje s neki nagyon nagy gondja volna rá, hogy ki-ki minél kevesebbet kapjon.

No hiszen több se kellett. Olyan riadalom ütött ki egyszerre, a milyent még nem látott vasuti váróterem.

— Ki kell dobni! — ordították, a kik tarisznyáikat féltették.

— Majd adunk neki máséból osztozkodni!

— Kellene? Csak gyere!

Hangzott össze-vissza a tömegben. Sokan öklüket rázták, mások fittyet hánytak neki. S még azok is segítettek nekik, kik szívesen osztozkodtak volna ugyan mások élelméből, hanem bántotta őket, hogy az a bundás ember akar köztük első lenni, ő akar az adagok kimérésénél elnökölni. Pedig hát nem addig van az. Majd adnak neki minden lében karál lenni. Eleget rontotta már eleddig is a levegőt a bolond neszezésével, ki kell dobni! Szóval mind ellene folglaltak állást.

S csakugyan tuszkolni kezdtek már kifelé. Leánya hasztalan kérte a dühödt embereket, hagyják békében atyját, elébe állott, védeni próbálta, hanem azt eredményezte vele mindössze, hogy a parasztok

még őt is bántalmazni kezdték. Ekkor érkezett segélyükre a főnök.

— Emberek! — kiáltotta — csöndet kérek.

Hanem hangja elveszett a pokoli zsvajban. Kapacitálta a lázongó elemeket kézzel-lábbal, de semmire se ment velük. A kölcsönös elkeseredés áldozatot követelt s az áldozat az egyszer a bundás úriember volt.

Most érkezett Losonczy Horváth Gyula is a dula-kodás színhelyére.

— Emberek! — kiáltotta ő is nyomban közbelépve kiabált, a hogy a torkán kifért — rendben van már minden.

— Még előbb ezt kidobjuk — lármázott kettő, három, kinek hangját a zsibvásárból még ki lehetett érteni. — Majd adunk neki osztzkodni!

— Jaj, dehogy osztzkodunk — magyarázta az ügyvéd olyan hangon, hogy meg lehetett volna siketülni mellette.

— Pedig azért is osztzkodunk! — verte a mellét Irma atyja — én mutatom meg, hogy igenis osztzkodunk.

A helyett, hogy megköszönte volna, a miért a fiatalember segélyére sietett, még azzal is kikötött.

A támadók pillanatra már mintha visszavonultak volna, de látva a bundás úriember megátalkodott szociálista nézeteit, újult erővel rontottak neki.

Losonczi Horváth Gyula középük furakodott s két kezével a megtámadottat védelmezve harsányan kiáltotta:

— Vissza, ha mondom! semmi szükség már az osztzkodásra.

— Ez is csak úgy beszél, a hogyan érti — hangzott a megátalkodott bundásember közbeszólása s boszusan próbálta Gyulát félretolni maga előtt. — El innen! — mordult rája — nem szeretem, mikor gyerekember az öregek dolgába avatkozik. Sokat kell még nőnöd, öcsém, míg annyi eszed lesz, mint másnak. A bolondokat akaratok ellenére kell vezetni.

— Bolond az úr maga! Fogjátok meg! Ki kell dobni! — ordította dühösen tíz-húsz hang egyszerre.

A helyzet egyre kritikusabb lett. Gyula már képtelen volt az elkeseredett kedélyeket megfékezni. Ha abban a pillanatban nem érkezik szinte váratlanul segítség, a fiatalembert elverik pártfogolástul.

S az a segítség közönséges malacsrívás volt.

Losonczi Horváth Gyula az imént ugyanis kipuhította, hogy a váltóőrnek egy-négy hónapos malacza rőfög az állomás végén összetákoltt hidasában. Nyomban előkerítette a gazdáját, tisztességes árban megegyezett vele. Arra adott éppen foglalót, mikor előbb a főnök visszatért szobájába. S lám, a

váltóórnek a legkritikusabb perczen az az okos gondolata támadt, hogy az éhség rémétől megriadt közönségnek az áldozatra szánt állatot vigasztalásképen bemutassa. Két lábánál fogva kivadászta a hidasból a szegény jószágot s úgy hurczolta a váróterembe. Hogy pedig a malacz az olyatén gyengéd bánásmódra iszonyú rivást cselekedett vala meg, annyi esze természetesen volt, ha mindjárt malacznak született is.

S a malaczrívás volt a varázsige, mely a váróterem forrongva lázadó elemeit pillanat alatt megszelidítette. A megemelt öklök lehanyatlottak, a dühös kiáltások benn rekedtek a torokban, boldog meglepetés tükröződött minden arczon.

Losonczi Horváth Gyula fölhasználta a helyzet nem remélt előnyét s jókedvvel tört ki:

— Itt az elemózsia! No nem megmondtam, hogy fölösleges a máséból osztzkodni?

— Éljen a malacz! — hangzott a sarokból.

— Bolond! — szólt vissza méltatlankodva Irma atyja — elevenen csak nem eszed meg?

— Úgy van — hagyta helyben Gyula, még mielőtt a csökönyös ember mindenütt lábatlankodó természetével új zavart tudott volna előidézni. — Azt biz' meg kell ölni. És most emberek, hadd látom, ért-e valamelyikük a disznóöléshez?

Kettő-három is jelentkezett. Egyik hentes volt, a

másik kőműves, a harmadik valami elcsapott kántor, hanem azért ez járatta legjobban a száját, hogy ő hát megöli azt az állatot. Mindenhez ért ő a világon. Még mikor iskolába járt, a tanítóképzőn ő csinálta már a professzoroknak a hurkákat. Szóval no, vállalkozó emberekben nem vala hiány. Az ügyvéd pedig szépen megbízta őket, hogy hát nosza rajta már: pusztítsák ki a boldogtalan állatot a közjó kedvéért ebből a czudar világból.

És ők nyomban lefűlelték. Csak a kántor lármázott, hogy hozzanak neki köszörűkövet. Hanem ha hoztak volna is neki, kés híján legföllebb csak az esze csúcsát köszörülhette volna ki rajta. S míg ő lármázott, addig a hentes már ki is szorította a malacz páráját, a kőműves fogta föl a vérét egy hamarosan előkerített fazékba. Losonczi Horváth Gyula pedig időközben kituszkolta a bundás úriembert a váróteremből s bevitte magával a főnökhöz, nehogy vastag makacskodó fejével új galibát találjon nekik szerezni odakünn.

Alighogy beértek, a főnök Gyula elé állott.

— Fogadja ügyvéd úr végtelen köszönetemet — mondá kezét melegen megszorítva — ön kisegített zavaromból. Az a malacz, hitemre mondom, valószínű deus ex machina.

— Kitűnő dolog — kontrázott a bundás ember, ki pillanat alatt levetkőzte a fiatalember iránt táp-

lált ellenszenvét — fölséges idea! Meg kellene aranyoztatni. Mert hát mit csinálnánk mi három napon keresztül malacz nélkül? Az a haszontalan népség márig majdnem megevett, mi lett volna még ezután? Fölséges idea, dicső eszme!

Ő is Gyula keze után nyult s erősen megrázta.

— Most már engedje meg hát végre, hogy bemutassam magamat. Schäfer András vagyok Kőszegről s itt — gyere csak közelebb, Irma — ez itt leányom.

— Régi ismerősök vagyunk mi már, Schäfer úr — mondá az ügyvéd mosolyogva, magát Irma előtt a meghajtva.

— Hogyan?! — bámult Schäfer András — önök ismerik egymást?

— Igen, atyám — sietett a zavarba jövő öreget Irma fölvilágosítani — az ügyvéd úr ugyanaz a Losonczi Horváth Gyula, kiről neked már annyit beszéltem, kitől Raabéknál Pápán magyarul tanultam.

— Akkor hát szervusz, öcsém — tört ki Schäfer András lelkesen, a fiatalember kezét újból megrázva — no hidd el, azt se gondoltam volna, hogy veled itt találkozom. Igaza van Irmának, sokat, nagyon sok szépet hallottam már felőled.

Az ügyvéd meghajtotta magát szerényen, de mielőtt még szóra nyithatta volna ajkát, az öreg folytatta:

— És hogy mindezideig nem szóltál! Mekkora útat tettünk pedig meg együtt. De hát voltaképen hová, merre tartasz?

— Kőszegre — volt a válasz.

— Kőszegre?! — tört ki lelkesen Schäfer András — no akkor vivát! Megyünk együtt. Kocsim Szombathelyen vár.

A főnök időközben székkal kínálta vendégeit. Schäfer bundáját eldobva letelepedett s egészen otthoniasan érezte magát.

— Most sajnálom — mondá nyomban fejét csóváltatva — bizony kár volt az imént annyit neszezni. Hiszen fölséges hely ez itt, csak az a kár, hogy nem tarokkozhatunk.

— Kártyával szívesen szolgálok — szólalt meg a főnök kedélyesen — s esetleg pártnernek is bevállanám.

— Igazán? És öcsémuram? — fordult Losonczy Horváth Gyulához.

— Muszájból én is eljátszom.

— Hiszen ez dicső! — lelkesedett Schäfer András. — Így akár minden télen behavazhat pár napra a kutya idő. No lám! Csak most kezdődik az igazi multság. Elő azzal a kártyával! Pillanatot se vesztegessünk a drága időből.

A főnök már hozta a kártyát s ők hárman elkezdtek játszani. Irma atyjának kibiczelt.

S azt az embert most mintha csak kicserélték volna egyszerre. Előbb zsémbes, folyton morgó, nehéz természetű embernek mutatta magát s lám, most egyszerre maga lett a szeretetreméltóság. Pedig hát kártya mellett ültek, hol önkénytelen ki-kitör a legrejtettebb szeg is a zsákból. S hozzá galánsul játszott; mikor úgy közbe megcsípték és alaposan fizettettek vele, hát olyan szívből kaczagott neki, hogy az ezredik se lett volna képes utána csinálni; vagy ha igen, hát magában amúgy suttyomban bizonyosan elkáromkodja magát hegyibe.

A fiatalember nem győzte csodálni. Gyakrabban emelte föl szemét a szembenülőre s az a tekintet nemcsak Schäfer Andrásnak, hanem lányának, Irmának is szólt.

Derült homlokkal s mosolygó ajakkal ült ott a szép leány látszólag apja játékában teljesen elmerülve. Csak úgy véletlen találkozott tekintete a fiatal ember tekintetével. S olyankor Gyula mintha köszönetet, hálát, elismerést olvasott volna ki abból a jóságos szempárból. Hanem mindez csak pillanatnak műve volt, utána Irma ismét a játékot kísérte figyelemmel. Kitűnőbb kibiczet keresve se találhattak volna. Érdekelte a játék minden mozzanata s a mellett arról sem feledkezett meg, hogy tűzzel kínálja meg az urakat, mikor egyiknek-másiknak a szivarja nem adott füstöt. Szivarokkal

különben Schäfer András traktálta az urakat, ki még Bécsben jókora gyűjteményt sülyesztett belőlük bundája feneketlen zsebeibe.

Időközben odakünn a boldog várakozásban ábrándozó közönség lelkes tapsai közepette darabokra szedték az egész malacot. S lassan kezdetét vette a főnök gazdaasszonyának szerepe, ki a konyhán alapos tüzet rakva, hozzálátott a rengeteg ember vacsorájának elkészítéséhez. Összészedte a legnagyobb lábasokat és tepsiket s nemsokára csak úgy sistergett, rotyogott minden, hogy gusztus volt hallgatni. A vihar még mindig dúlt, hanem azért akárhány éhes ember odahagyta a biztonságos várótermet, hogy a konyha közelébe férközhessék. Könnyebb volt a lelküknek, ha csak pillantást vethettek is a félig befüggönyözött ablakon keresztül megtudandók, lesz-e már egyszer valami vagy sem?

Az asszonyok meg egyszerűen be is nyitottak. Valamennyi segédkezni akart Bábinak. Utóvégre majdnem verekedésre fogták egymás közt a dolgot, hogy ki hogyan tegye magát hasznavehetőbbé körülötte.

Hanem hát a rengeteg sok szakácsné inkább csak akadék volt szegény Bábinak, legalább utóvégre már kedve lett volna valamennyit rendre kiszórni. Egyedül százszorta többet végez, mint azzal a rengeteg sok segítő kézzel, melyek majd a

tűzheiyet állották el, majd a sót szedték el előle, vagy a sulykot szorongatták.

No hanem a vacsora a sok szakácsné daczára is elkészült elvégre. Bábi persze nyomban bement jelenteni a dolgot gazdájának, hozzátevén, hogy tessék módjával intézkedni, mert hát mindenki nem ehetik egyszerre, minekutána az egész házban csak kevés tányér és evőeszköz találtatik.

— Akkor hát rendezkedjünk! — kiáltott föl a főnök jó kedvvel fölugorva az asztal mellől. A kártyázás persze félbeszakadt.

— Valakit meg kell tenni ételosztónak — szólalt meg Gyula.

— Jó lesz mindjárt Schäfer úr — fordult a főnök Irma atyjához — az imént úgyis önként vállalkozott élelmi biztosnak.

— Hogy engem is megegyenek? Nem ment el minden hajamszála. Hanem ha valamit szabad kérnem, úgy engedje meg a főnök úr, hogy a malaczt én álljam.

— Abban az ügyvéd úr az illetékes — válaszolt a főnök Losonczy Horváth Gyulára utalva.

— Nos öcsémuram? — fordult Schäfer a fiatal-emberhez — né... ne ellenkezzék, szépen kérem — fogta könyörgésre a dolgot, mikor látta, hogy Gyula nem akar tágítani a maga jogától — lássa, öcsém, nem akarom megsérteni, de hát hála Istennek

annyim van, hogy egy malaczt meg nem érzek, másodszor pedig így akarom magamat megboszulni azokon az embereken, kik előbb rajtam annyi csúfságot elkövettek.

Irma is kérő tekintetet vetett a fiatalemberre s Gyula nem tehetett egyebet, minthogy kezét nyújtá Schäfernek mondván :

— Tessék parancsolni velem.

— Köszönöm, barátom — fejezte be Schäfer őszinte kézszerítés kíséretében — semmivel se kötelezhetett volna le jobban, mint éppen ezzel a szivességgével.

— Az ételosztó meg, ha megengedik, uraim — szólalt meg emelt fővel Irma — én leszek.

— Éljen! bravó! — hängzott vagy három ajakról egyszerre s a szép hölgy nyomban kisietett a konyhára; a főnök pedig Losonczi Horváth Gyulával a váróteremben szorongókat kereste föl.

Tudtukra adták, hogy nyomban tálnak s mindenki ingyen lesz ellátva, miután a bundás úri ember vádolta magára az összes költségek fedezését. Tulajdon leánya fogja kiszolgálni mindannyiukat, azért el is várják tőlük, hogy a szép hölgygel szemben nem feledkeznek meg a méltányos udvariasság kötelmeiről. Ezt a kijelentést a csodálkozás halk moraja követte. Alig akarták elhinni, hogy éppen az az ember legyen az ő Meczenásuk, kit az

imént még el akartak rakni. De hát nem volt idejük bővebb fölvilágosítást kérni, mert Schäfer Irma megjelent az ajtóban s nyomban utána hozták a tálakat és tányérokat.

Azt lehetett volna hinni, hogy keserves munka lesz a kiosztásnál a rendet föntartani. Pedig valóságos gyerekjáték számba ment. Irma választotta ki azokat, kik elsőben kapnak s egy hang kevés, de annyi sem emelkedett az ő rendezkedése ellen. Sőt mi több, még könnyítettek is a munkáján, a mennyiben kettő-három összeállott s egy tányérból kérték közös porciójuk kiutalását. Mások tányérra és evőeszköze egyáltalán nem tartottak számot, szóval nem tellett bele másfél óra s a rengeteg sok ember mind ki volt elégítve.

Utolsónak maradt Schäfer András a leányával. Nekik is jól ízlett a rögtönzött egyszerű vacsora s utána fölkeresték a fűtött kupét, hogy nyugalomra hajthassák a hosszú izgalom után fáradt fejüket. A többi utas is javarészt követte példájukat. Kiknek a kocsiban nem jutott elég hely, azok a váróterem lóczáin nyújtózkodtak el. Losonczi Horváth Gyula pedig a főnöknél dőlt le pár órára egy eléggé kényelmes pamlagra. Künn pedig zúgott a szél, dühöngött a vihar, akárcsak valóságos végítéletre készültek volna az összes elementumok.

III.

A cél felé.

A tél jóformán földühödve attól, hogy azzal a malaczczal annyira fölcusfolták, most már csak azért sem akart engedni. Három álló napig ostromolta az acsádi állomás kénytelen vendégeit. Hanem a bolond akkor abbahagyta. Hiszen, ha még kitart egy kicsit, hát cifra világ lesz nyomban: a malaczból annyi se maradt már, miből félhónapos egér jóllakik.

S hozzá egy nappal állottak karácsony előtt éppen: az ostromlottak soraiban elégtelenség, türelmetlenség volt észlelhető, mely könnyen nyílt lázadásra vezethetett volna. No hanem a táviró megvigasztalta őket. Már a harmadik nap reggel azt hozta hírül, hogy Szombathely felől serényen dolgoznak százával a munkások a vonat útjának szabaddá tételén. A szél jól engedett már, a munkának azért volt is látszata.

Még a falusiak is rászánták magukat, hogy az állomásra vezető utat kihányják. Mikor elhúzták a delet, hangos üdvriadalom fogadta őket: áttörték már az utolsó hótöltést is.

Az állomáson rekedtek mind kitódultak. Voltak, kik összeölelkeztek a derék falusiakkal; mások meg-

elégedtek azzal, hogy véges-végig parolázzanak velük; ismét mások azt kérdezték, kaphatni-e a korcsmában valami jó bort, mert hát bagoly rugja meg a partot, ők három nap óta víznél egyebet sem ittak, azt pedig maga az Úristen sem akarhatja, hogy éppenséggel szomjan veszsenek. S mikor azután a válasz eléggé biztató volt, nyomban útnak is indítottak vagy négy-öt gyorslábú futárt.

Az acsádi korcsmáros csak nézett, mikor nem is itcze, hanem korsószám czipelték el tőle a reneteg innivalót.

Szentül meg volt róla győződve, hogy attól berug az egész állomás gőzmasinástul.

Akadtak is, kik alaposan fölöntöttek a garatra. Amolyan áldott állapotban könnyebb várakozással lenni, miglen majd a mozdony rászánja magát, hogy a megváltó fűttyentést végre valahára kicselekedje.

S hogy az annál előbb bekövetkezzék, a főnök napszám mellett munkába állított a faluból mindenkit, ki csak épkézláb jött a világra. S azután folyt a munka serényen, ha merő aranyak után tartak volna, akkor se kezelhették volna az ásót-kapát, lapátot lelkesebben.

Volt is látszata. Az acsádiak sokat segítettek. A közeledő est még nem huzta barna fátyolát egé-

szen a szürke felhőkkel takart égbolt arczára, mikor már összeérték a Szombathely felől gépekkel dolgozó emberekkel.

Az út szabad volt, a megváltás órája ütött: kezdetét vette a bucsúzás. A derék főnököt csaknem szétszedték elismerő hálájuk és köszönetük jeléül a távozó utasok. S mindannyiuk között, ha egyszerűbb is, hiszen csak kezet szorítottak, de bensőbb alig volt valakinek bucsúzása, mint éppen Losonczi Horváth Gyuláé. Schäfer András is megköszönte úgy a maga, mint lánya nevében a hozzájuk való szíves jóbarátságot.

Soknak szinte fájt megválnia a kedves emlékek helyétől olyan egyszerre. Száz kalap és kendő lobogott az állomásról kirobogó kocsik megannyi ablakából a visszamaradtak felé.

Nem tellett bele fél óra s beérkeztek Szombathelyre, hol Schäfer András fogata, melyet távirati úton rendelt harmadnapra ismét az állomáshoz, immár várta az érkezőket.

— Most pedig, öcsém uram, csak kapaszkodjék föl velünk együtt — fordult Schäfer a fiatal emberhez — ha már megosztottuk eddig, osszunk meg ezentúl is az út fáradalmait — egy cél felé törekszünk úgy is.

Losonczi Horváth Gyula nem tudott, de meg nem is akart kitérni a lekötelező szivességgel elől,

azért helyet foglalt a szánon Schäfer Andrással szemben Irma oldalán.

A kocsis a lovak közé vágott s a jármű repülve siklott tova a meglehetősen kihányt hóval borított úton.

Hideg, de különben gyönyörű téli est volt. A közmondásnak az egyszer igaza volt, hogy minden becsületes szél sátorosünnep előtt nyugalomra hajtja fejét. Nyugalomra is hajtotta úgyannyira, hogy akkora szellő se lengedezett, mitől a levél megmozdul az ágon, ha ugyan nem írnak deczember 24-ikét a naptárban. Akkorra pedig levél helyett rendesen csak virág van a fán: a zuzmara fehéren csüngő virága.

Utasaink jól beburkolóztak. Schäfer András jóvoltából Losonczy Horváth Gyulának is jutott valami takaróféle. S úgy látszik, mindenki magával, vagy a szürke felhők között bujkáló hold bámulásával volt elfoglalva, mert egy hang kevés, de annyi se jött ajakukra.

Elhagyták már Lesvárt, az országút mellett gubbaszkodó hires betérő csárdát. Kilenczre járt csak az óra s az egyszer mégis néma, kihalt volt már az egész korcsma. Karácsony este van: senki sem ér rá az úton barangolni. Olyankor csak a kis Jézus járja be hosszú székérrel az egész világot, hogy az ártatlanság örömet s a szeretet áldását ossza ki s

hintse kicsire-nagyra egyaránt. Ni! a falvakban alig alszik a reményelt boldog álmokban ringó gyermekseregen kívül valaki, sűrűn csillámlanak a távolban itt-itt, ott is a szalmaviskók s kőházak szentjánosbogárszerű ablakszemei. Ott talán éppen most fogadják a világ Megváltóját, ki hol szegényesen, hol gazdagon, de mindenütt egyforma boldogságot osztva köszönt be.

Ilyen és hasonló gondolatok foglalkoztatták az éjszakai utasokat s az érző lélek ilyenkor olyan, mint a megfeszített húr, alig érnek hozzá a sirjukból föltámadt gyermekemlékek lehelletszerű ujjai, máris hangot ad s kedves álomba ringató zsongásával eltölti a szívet-lelket. Oh! mi magasztos a karácsony éjszaka!

Az út a Gyöngyös jobb oldalán meglehetősen messze vitt a folyó balpartján épült községektől.

Eperfák s akácok szegélyezték két felől a partot, sehol egy ház, egy viskó közelben, mi sem zavarta tehát a csöngőszóval gyorsan tovasikló szánon ülőket mélázó merengésükben.

Végre mégis Schäfer András törte meg a csendet.

— Mondja csak, uramöcsém — kezdte hirtelen — minek köszönhetjük voltaképen, hogy városunkat szerencsétlenni? Bizonyosan valami fontos ügy hozza körünkbe.

— Csakugyan fontos, nagyon fontos — volt a válasz.

— És hosszabb időt fog az igénybe venni? — tudakolta Schäfer András tovább.

— Előreláthatólag. Sőt könnyen meglehet, hogy egészen is megragadok.

— Hogyan? — kiáltott föl Schäfer elcsudálkozva.

— Csak úgy, hogy jóformán Kőszegen fogok megtelepedni, polgára leszek a városnak.

— Ah!? no ez derék. És hogyan jutott arra az elhatározásra?

— Nagyon különös körülmények működtek közre — magyarázta ki magát a fiatal ember — a fővárosban nyitottam irodát, de várakozásomban csalatkoznom kellett, így szántam el magamat rá, hogy a vidéken, nevezetesen Kőszegen próbálom szerencsét. Különben is nem indulok teljesen vaktában neki a falnak, az önök városából meghívást kaptam.

— Meghívást? — csodálkozott a másik — és ugyan kitől?

— Valami Juhász Ráfaeltől.

Irma atyja csóválni kezdte a fejét.

— Juhász, Juhász — mormogta azon az első néven fönnakadva — mindenkit ismerek — úgyszólván a szopósgyerektől elkezdve, de városunkban tudtommal Juhász nevezetű ember nem létezik.

— Azaz, hogy, papa — szólalt meg hirtelen Irma.

— No talán csak te tudsz valamit egy Juhász felől? — fordult lánya felé az öreg.

— Persze, hogy tudok — kaczagott föl kedvesen a hölgy.

— És ismered?

— Mint tégedet, papa. Tulajdon familiánkból való még hozzá.

— Az eszed csúcsa való onnan! — szaladt ki Schäfer András száján, kit a legcsekélyebb dolog is mindjárt ki tudott zökkenteni a barázdából. — Ne tarts bolonddá, gyerek. Én nem ismerem.

— A tulajdon bátyádat?

— Ki beszél itt a bátyámról?

— Mindannyian, mert hát Juhász úr senki más, mint Schäfer Ráfael, az én tulajdon nagybátyám. A napokban jött vissza a minisztériumtól névnyomozási engedélye, melynél fogva ezentúl Juhász Ráfael lesz a neve.

Schäfer András erre meghökkent.

— Rá... Ráfael?! — hebegte csak azért, hogy valamit mondjon, hanem az esze másutt nyargalászott régen. Valami különös előérzet fogta el egyszerre. Mintha ráemlékezett volna, hogy... izé... hogyan is volt? Igen, két három hónap óta szóbeszéd tárgya volt, hogy valami Juhász R. ügyvédet keres Kőszegre. De hogy ki lett légyen az illető,

senki megmondani nem tudta, jó tréfának tartották mindössze s egyszerűen napirendre tértek fölötte.

És most tessék! Hogy bujik ki lassan a szeg a zsákból.

De hát Úristen! miben sántikál az öreg? Mit akar tulajdonképen? Mi célja, hogy fiskálist hoz Kőszegre? Fertályesztendejénél jóval több, hogy úgy viselkedik, mint a ki tisztára meg van kergülve. No és bolond embertől sok bolond kitelik. Ráfaelnek nincs póre, melyet a meglevő fiskálisok dülőre ne tudnának vinni s ha meg volna is, csak nem veszett meg teljesen az eszében, hogy ezernyi költséggel kitarson egymaga egy prókátort. Bizonyosan hunczutság lappang a dologban.

No de majd elválik.

Ez fordult meg hirtelen az öreg fejében s azután lassan szinte vontatva tette föl a kérdést.

— Tehát... lám, lám, bátyámnak van szüksége önre?

Tekintete élesen nyugodott a fiatal ember arczán. Hanem hát a szürke félhomályban ő se látott sokat, de meg Gyula se vette észre a bizalmatlanságot, mely abból a tekintetből kirítt. Azért egészen gyantalanul felelt.

— Nem egészen, azaz hogy jobban mondva, nekem az egész város érdekeit kellene képviselnem.

— Hm — morgott Schäfer András — ebből

még nem sokat értek. Nem volna szives magát, öcsémuram, jobban kimagyarázni.

— A legnagyobb készséggel — felelt Gyula kedves természetességgel — kicsit kényes ugyan a dolog, de miután a szerencsés véletlen éppen Juhász úr öcscsével hozott össze, azt hiszem, nagyon fölösleges volna a titkolózás s a mellett remélem, hogy az ön révén, uram, némi közelebbi információt is nyerhetek a kőszegi politikai és társadalmi viszonyokat és helyzetet illetőleg.

Schäfer András visszafojtott lélekzettel várta, ugyan mi sül ki ezután a nagyot markoló bevezetés után a dologból. Az ügyvéd nyugodtan folytatta:

— Schäfer úr, mint kőszegi polgár, legjobban fogja tudni, hogy a derék város vezetése körül minő káros jelenségek mutatkoznak s mint Juhász Ráfael öcsce, remélem, akárhányszor barátságos megbeszélés és tanácskozásoknak tárgyává is tették, hogy miként lehetne a dolgon segíteni: vagy megbuktatni a magukat vezérlő egyéniségekül föltolt lelkiismeretlen elemeket, vagy mint egészséges ellenzék tömörülve a hatalmában elbizakodott párt törvénytelenégeit legjobb tehetségük szerint paralizálni. És én őszinte elismeréssel adózom a jobb érzésűeknek eme hazafias törekvésükért. Azért jövőm magam is a gyöngébb fél segélyére, egyúttal ünnepelesen szavamat adom, hogy legjobb tehetség-

gemmel fogom támogatni az ellenzéket minden-nemű küzdelmeiben, pellengérre állítva a lelkiismeretlenséget, üldözve a korrupcziót s pőrére vetkőztetve a politikai szélhámosságot az egyesek önzésének szolgáló politikai szűkkeblűséggel egyetemben. S ha Isten is úgy akarja, hát rövidesen meg-buktatjuk a klikket a polgármestertől kezdve...

Gyengéd lökést érzett, mintha Irma lökte volna oldalba a takaró alatt. Elakadt, nem tudta folytatni s szinte zavartan tekintett hol a szép hölgyre, hol pedig atyjára.

Ha látta volna egész beszédje folyamán mint változik Schäfer Andrásnak arczsine, ha észrevette volna, mint rángatózik minden vonása, mint a kit lassan hevülő tüzesserpényőre ültetnek, ha a téli éjszaka nem takarta volna le bizonytalan sötétségével az ezer ránczot, melyet a düh és harag Schäfer Andrásnak keresztül-kasul homlokára szántott, akkor bizonyosan előbb is abbahagyta volna. De most, ha folytatta volna is, akkor se tehetné volna, mert az öreg magánkívül ordított föl dühében:

— Gazemberek!

Losonczi Horváth Gyulának erre tátva maradt a szája. Nem tudta, kit illet tulajdonképen ez a megtisztelő cím. Hanem nem kellett soká kétségben lenni az iránt, mert a dühös ember folytatta mindjárt.

— Engem akartok ti megbuktatni, nyomorult fráterek? Az a félkegyelmű Ráfael, meg te? amolyan jött-ment ember!

— Papa! — kiáltott föl ijedten Irma atyja karját megragadva — az Istenért, papa, csöndesedjél!

— Hallgass! — mordult Schäfer az egész testében remegő leányra — hadd ismerjenek meg a zsványok. Hadd tudják meg, hogy a kőszegi polgármester, egy Schäfer András nem ijed meg olyan hamar a maga árnyékától. Csak gyertek! hanem százat hozzatok még magatokkal olyanokat, milyenek magatok vagytok s akkor is torkotokra forrasztom az alávalóságtokat!

— De papa! az ég szerelmére! Csak most hallgass! — rimánkodott majdnem sírva Irma.

Hanem az öreg vagy nem hallotta, vagy nem hallgatott rá, csak tovább kiabált. Gyula most vette észre, mekkora bakot lőtt. Ő a kőszegi polgármesterrel magával ül szemben s úgy eljárja a száját! De hát megtörténni megtörtént. Itt már visszavonulásról szó sem lehetett. S a mellett sokkal büszkébb volt, hogysesem egy ész nélkül ordító ember előtt meghajoljon. Éppen a gorombáskodása mutatja, hogy igaza van, hogy az az ember az ő műveltségével nem való Kőszeg városának polgármesteri székébe. Ebben a pillanatban menten aláírja Juhász Ráfael minden állítását, hogy önhatalmú

basák kormányozzák a várost, kik elnyomnak minden tisztességes politikai ellenvéleményt s csak az alázatos csuszó-mászó jellemtelenségből toborozzák a maguk táborát.

A mi a jelenetet rá nézve kínossá tette, az Irmának jelenléte volt. Nem tudta, mit csináljon tulajdonképen. A haragos polgármestert kétszer-háromszor is próbálta félbeszakítani, hanem az csak odébb neszezett, mintha tisztára megbomlott volna. Ha nem hallgatott a tulajdon lányára, természetesen nem vetett ügyet Gyulára sem. A fiatal ember pedig kezdte már megsokallani a dolgot. Különösen kényes oldalán érintette a sok válogatott titulus, melyek Schäfer András részéről bőven kijutottak neki.

— Kocsis, megállj! — kiáltott végre türelmét veszítve.

— Mit akar? — kérdezte Irma izgatottan a fiatal ember kezét megragadva.

— Eleget tenni a közmondásnak, mely azt tartja, hogy az okosabb enged.

— Majd elvállik, ki lesz az okosabbik — kotyogott bele Schäfer András még folyton handabandázva.

— Mit akar? — kérdezte a leány ismételve, miközben a kocsis tényleg megállította a szánt.

— Leszállni. Ezt parancsolja kötelességem. Csak arra kérem, bocsásson meg nagysád, mit Isten látja lelkemet, önhibámon kívül vétettem.

— És Horváth úr nem fog leszállani! — hangzott a szép hölgy parancsoló szava, miközben fejét büszkén hátravetette.

— Irma! — kiáltott Schäfer András szemrehányással — ne avatkozzál bele mindenbe. Tegyen, a mit akar.

— Pedig nem fogja azt tenni — volt a parancsoló hangon adott válasz, mely Losonczy Horváth Gyulát, a helyett hogy lefegyverezte volna, inkább még jobban fölingerelte. Bántotta, hogy vele szemben most már, mint valami kis gyerekkel szemben, mindenki a dajka szerepét játsza. Csak nagynehezen tudta leküzdeni fölindulását, hogy félig nyugodtan mondja:

— Isten áldja meg, nagysád, talán többször is találkozunk még az életben kedves atyjával egyetemben.

Fölemelkedett s leszállni készült.

— Tessék, uram — biztatta Irma izgatottan — hanem arról biztosíthatom, hogy én is leszálllok.

Az ügyvéd éppen a lépcsővasat kereste lábával, de Schäfer Irma szavaira önkéntelen meghökkent. Pillanatra mozdulatlanul állott féllábával a szánban, a másikkal meg a levegőben.

A hölgy határozott hängja meggyőzhette felőle, hogy éppen nem tréfál s magában szinte bámulnia kellett, mint talál egy gyenge nő módot a megsér-

tett vendég haragjának lefegyverezésére akkor, mikor a legokosabb ember minden bölcsesége csütörtököt mondana egyszerre. Szinte gépiesen emelte lábát ismét vissza föl a szánba s helyezkedett el újból régi helyén.

A szán pedig újból megindult.

Schäfer András nem kiabált már. Úgy elhallgattott egyszerre, mintha belévarrták volna a hangot. Az a rövid kis jelenet tisztára megzavarta. Most jutott csak eszébe, hogy az már mégis sok, szinte alávalóság, a mint ő tulajdon vendégével bánik. S ha a fiatal ember tényleg megteszi rajta a csúfot s éjszakának idején künn a szabad mezőn ismeretlen helyen leszáll, akkor hiszen az Úristen maga se veszi le róla már a gyalázatot. Végtelenül örül tehát, hogy gyermeke ritka fölталálásával így elsimította a dolgot.

Hogy azonban a kedves jóbaráti viszony közöttük visszaálljon, arról perszé hegedült már szent Dávid. Hallgattak valamennyien: úgy nem ejtett hangot egyikük is, a mint az útszéli keresztfa nem beszél, mely mellett éppen elhajtottak a ludadi határban. Még ezer szerencse, hogy nincs messze már Kőszeg, különben bele lehetne abba a hallgatásba bolondulni.

Kisérteti csönd ült a vidéken is, csak a lovak csöngői szóltak vígan bele az éjszakába. Túl meg...

hallga csak!... mintha harang kondulna. A pösei toronyban, mely csakúgy rémlik a távolban, mint máskor az esti csillag a sűrke félhomályban; ott, abban szól a harang, hirdetve mindazoknak, kiket illet, hogy a szeretet Istene megszületett — békeség a jóakarató embereknek a földön.

S az a harangszó belelopózik a szivekbe, akár-csak hangos vád, keserű szemrehányás volna...

Nemsokára számtalan apró világ tűnik föl előttük a távolban. Kőszegen is virrasztanak az emberek karácsony éjszakáján. Az utczalámpások mellett ott derengenek az egyes házak lefüggönyözött ablakai. Belebámulnak az éjszakába, mint az álmos embernek fénytelen révedező szemei, melyek csak lassan-lassan élednek jobban, kezdenek ragyogni fényesen.

Azok a lobbanó mécsek és kivilágított ablakok is egyre fényesebbek lettek, a mint közeledtek. Végre beértek már a városba. Még tíz percz s a szán megállott.

— Helyben vagyunk — szólalt meg a hosszú hallgatás után végre Schäfer András — méltóztassék leszállani.

Losonczi Horváth Gyula könnyedén ugrott le és kezét nyújtotta Irmának, ki őt nyomon követte. Azután atyjához fordult, ki ugyancsak leért már időközben.

— Fogadja őszinte köszönetemet az irányom-

ban, mint ismeretlen iránt tanúsított lekötelező szivességeért — mondá mesterkéetlen természetességgel, melyből alig érzett ki a rejtett gúnynak leheletszerű árnyalatát — s most kívánok jó éjt.

Bucsúzásul a kezét nyújtotta a polgármesternek.

— Hohó! megálljon! — tört ki emez barátságosan — hová menne most az éjszakában?

— A fogadóba.

— No persze. Hát még mit? Karácsony éjszakáját fogadóban tölteni! Az nem járja, azt én meg nem engedem.

Az ügyvéd meglepetve emelte föl tekintetét arra az emberre, ki sietett folytatni:

— Öcsémurám velünk tart: éjszakára az én vendégem lesz. Ketten vagyunk csak a leányommal, nekünk is jól esik egy harmadikkal megosztanunk a szent estének örömeit. Semmi ellenmondás. Irma kérlek, vezesd az urat, én a kocsissal addig a házbelieket verem föl, hadd szállítsák be a csomagokat.

Losonczi Horváth Gyula nem tudta, mi történik vele, Irma gyengéden kéznél fogta s vitte a kapu szin felé.

Csöngetniök sem kellett, mert a kapu magától föltárult; úgy látszik, itthon már várták őket. Idősebb nőcseléd jelent meg a kapuban lámpással kezében.

— No hála Isten! csakhogy végre mégis! — tört ki örömmel a cseléd. — Hát nem történt semmi bajuk?

— Nem, nem, Rozi — szólt Irma kedélyesen — megvagyunk még egészen, lássa, egy úrral még meg is szaporodtunk. Szedje csak le hamar a ruhákat a szánról s hozza utánunk!

Irma ismét megindult s a kivilágított előszobán keresztül bevezette Gyulát a barátságos szobába. Az asztalon a lámpa mellett üres karácsonyfa állott s a kályhában élénk tűz pattogott.

Itt a szép hölgy le se dobta magáról még felöltőjét, hanem elébe állott kísérlőjének s kedves mosolylyal kezét nyujtva neki, szinte megindulva mondá:

— Isten hozta, ügyvéd úr, szerény otthonunkban s szívből köszönöm mai nemes viseletét, hogy uralkodni tudott önmagán. Atyám, tudom, nagyon megbántotta, de engedje meg, hogy én kérjek öntől az ő nevében bocsánatot. Ő nagyon szenvedélyes ember s mikor haragszik, tudtán kívül góromba. Hanem különben jó, igazán áldott jó ember.

Melegen megszorította kezét.

Gyula már nem tudott felelni, mert Schäfer András abban a pillanatban lépett be a szobába.

IV.

**Hogyan ülték Schäferéknél karácsony
estéjét?**

— Hej! gyerekek, csakhogy itthon vagyunk — kiáltott föl kedélyesen Schäfer András az ajtón bundástul beczihelődve. — Kutya világot értünk, annyi már szent igaz. Hanem hát hála a papnak, meg se fagyunk, meg egészen éhen se veszünk. Rozi... Rozi... hallod-e már no? Száz trombita recseghessen a süket füledbe, ide gyere már egyszer!

— Parancsol? — nyargalt be az ajtón a gazdasszony, kivel az imént a kapu alatt találkoztunk.

— Hát nem látod, mi kell? Köpeszsz már egyszer ki a bundámból!

És Rozi erős igyekezettel kezdte bontogatni a prémes bunda zsinórját, utána meg húzta-vonta az ujjánál fogva, hogy csaknem beleszakadt. Nagyon erősnek kellett lennie a ragaszkodásnak a bunda és a háziúr között, mert iszonyú keservesen tudtak megválni egymástól.

No de végtére mégis siker koronázta Rozi asszony erőlködését. Schäfer kiváltott a ruhadarabok királyából, hamarosan megdörzsölte két kezét, odalépett a kétöles szürke kályhához és elkezdte gyengéden ölelgetni.

— Hitemre mondom — kezdte megint — az se volt bolond, ki a kályhát elsőben kitalálta. Meg kellene aranyoztatni az esztét. No gyerekek, melegedjete hát ti is!

Időközben Irma is ledobta már minden fölösleges kölönczét Gyula segítségével s a fiatalok tényleg szívesen megfogadták az öreg szavát. Közelebb húzódtak szintén a kályhához.

Csönd állott be. Csak az égő hasábok patogtak.

A vendégnek ideje volt körültekinteni kicsit a szobában. Teremnek is beillett a maga hatalmas szögbefutó boltíveivel. Az ablakmélyedések roppant vastag falakat árultak el, mintha bizony arra lettek volna szánva, hogy ágyúgolyókkal is daczoljanak. Kétszáz évvel ezelőtt Kőszegen a várárkon belül mind így építkeztek s azokon az emeletes koloszsusokon nem is igen fogott sem az idő, sem a megújhódó kor változó izlése.

Régies színt mutattak a bútorok is a széles szekrényektől kezdve le a faragott támlásszékekig, melyeknek fehérösszürke szövetbetéte éles ellentétet képezett a fényes fekete foglalattal. Elöl két ablak között barokhajtású diván állott, fölötte széles aranyrámában határozatlan körvonalú festett Madonna-kép. Családi ereklyekép szállhatott az már vagy egy század óta apáról-fiúra. Sok időt érhe-

tett az aranyozott házba zárt óra is, mely egy sok fiókos sublat tetején gubbasztott oroszláncörmökben végződő négy lábával. Az arab számok fölött mozgó mutatókat egy az ingára alkalmazott hintáló ember mozgatta. Középen hatalmas asztal foglalt helyet, fantasztikus alakokat ábrázoló terítővel borítva. Csak a zongora volt az utolsó évtized terméke s mellette a másfélöles keresztesfenyő a legfiatalabb bútor, mely már várni látszott, mikor akasztják egyszer teli reményzöld ágait a bőkezű kis Jézus kedves ajándékaival.

Losonczi Horváth Gyulát vizsgálódásában a házigazda zavarta meg, ki elvégre is beleunva a forró kályhával való szeretkezésébe, hangos szóval fordult a fiatal ember felé:

— Hát talán haraphatnánk is egyet, mi? — s még mielőtt bevárta volna Gyula feleletét, mosolyogva folytatta: enni hiszen ettünk és jól is laktunk volna a derék malacz jóvoltából, hanem hát manó vigye az olyan eledelt: nem kérnék minden héten az olyan háromnapi lakmározásból. Hé! Rozi! Már megint megszöktél?

— Parancsol a tekintetes úr? — dugta be fejét az ajtón a gazdaasszony.

— No igen, miattad bizony éhen is veszhetnénk.

— Eddig a bundával vesződtem — mentegetőzött a cseléd,

— Hadd azt csak szépen békében, jól esik annak is a nyugvás. Hanem hát mi éhesek is volnánk. Csak készítettél valamelyes harapni valót?

A gazdaasszony hamisan mosolygott s éppen mikor Schäfer András újból rá akart mordulni, azt mondta:

— A szomszédban terítve van.

— Akkor hát előre! — kommandérozott a gazda — öcsémuram, vezesse csak Irmát, percz vesztetni való időnk sincs. Az éjfélt gyorsan közeledik s addig még sok végezni valónk van.

Gyula karját nyújtá a hölgynek s bevezette a szomszéd szobába. Ott tényleg terített asztal várta őket s nyomban falatozni kezdtek.

Eleinte nyomott volt még a hangulat. A fiatal ember tényleg alig tudott a rá nézve végtelen kellemetlen szánjelenet alól fölocsudni. Mióta a házban volt, mintha beszélni sem tudott volna, egyre hallgatott. Furcsának tetszett neki, hogy ő most még mindig annak a vendége, ki őt az imént annyira megbántotta s legazemberezte. Irma szívből fakadt szavai, melyekkel bocsánatot esdett tőle atyja nevében, meghatották ugyan, ki is törölték szívéből a haragot és gyűlölséget, hanem annak daczára egészen zavart volt. Mint a ki ég és föld között lebeg s nem tudja mihez kapjon, mibe fogózzék, úgy az ügyvéd se tudta hányadán van a család-

dal, milyen legyen a hangja, viselkedése úgy az atya, mint a leánynyal szemben.

Hanem hát az öreg Schäfer hamar kisegítette zavarából. Maga volt a megtestesült szivesség. Csevegett, fecsegett, mókázott tréfált, mintha bizony közte és vendége között még soha csak nézeteltérés se lett volna. Még az ügyvéd gyermekkorát is szóba hozta; most adott csak kifejezést abbeli örömének, hogy Irmának, illetve a kis Miczinek magyar nyelvmesterét házában vendégkép fogadhatja. Elmondta, hogy lánya sokat emlegette s mindig a a legtermészetesebb rokonszenv hangján nyilatkozott róla.

Az öreg nem is gondolta, minő kedves emlékeket újítt föl a fiatal ember lelkében azokkal a szavakkal. Gyula pillantása önkéntelen Irmán nyugodott meg s a szép hölgy a szerénykedés szegyenpírával arczán, sütötte le pilláit.

Losonczy Horváth Gyula most már nem tudta megállani, hogy szót ne kérjen.

— Bocsánat polgármester úr — mondá megtottan — ha egyáltalán szolgálatról van szó, akkor én százszorta többel tartozom Irma kisasszonynak, mint ő énnekem. Árva gyerek voltam s a jósága révén tettem csak szert jótevőkre, kik a szegény diákot segélyezve, módot nyujtottak nekem, hogy végre is ember váljék belőlem.

— Irma kisasszony — fordult azután gyengéden a még mindig zavarával küzdő hölgyhöz — nézzen szemembe, hiszen ha valakinek van oka pirulni, akkor nekem van. Én egyszer nagyon, de nagyon megbántottam.

Szünetet tartott s úgy folytatta azután:

— Isten látja lelkemet, hibámon kívül történt. Magamon kívül, szinte őrült voltam, nem tudtam, mit cselekszem. Magam ellen vallottam s nem ismertem senkit, még kegyedet sem, kinek vonásai pedig szivembe vésvék találkozásunk első percétől fogva. Nem volt alkalmam eddig bocsánatát kikérni, azért engedje meg, hogy most kérdezhessem meg, nem neheztel-e még ama gorombaságomért, mely annak idején fájó könnyeket fakasztott szeméből?

A fiatal ember egészen el volt érzékenyülve. Gyermekké lett e pillanatban újra, gyermek, ki még talán a semminek is tudna sírni.

Irma is nemkülönben. Pillái alatt mintha ragyogni kezdett volna valami. Egy hang kevés, de annyi se jött ajkára. Némán nyújtotta oda kezét Gyulának s ez mohón ragadta meg. Egy csókot nyomott reá s azzal azt hitte, hogy kő esik le repeső szivéről.

Schäfer András is elérzékenyedett kicsit, hanem látva, hogy a fiatalokból az egyszer úgy kell kipréselni a hangot, ha azt akarja, hogy beszéljenek, azért ő szólalt meg:

— Tehát árva volt, öcsémuram, már akkor, mikor iskolázni kezdett?

— Árva bizony, uram — hagyta helyben Gyula — valóságos ágrólszakadt árva. A két mamán kívül senkim sem volt széles e világon.

— Áh?! — kiáltott föl a házigazda — hát öcsémuramnak két mamája is volt egyszerre? No ez derék!

Az ügyvéd látta, hogy ha már eddig jutottak, hát ki is kell magyaráznia a dolgot. Főbb vonásokban elmondta tehát élete történetét. Schäfer András pedig mindvégig érdekléssel hallgatta; meglátszott az arcán, hogy rokonszenveznie kell azzal a sok megpróbáltatáson keresztül ment fiatal emberrel.

— Ilyenformán — vette föl a szót a végén — nem sok örömet szereztek magának a karácsonyesték.

— Bizony rólam a kis Jézus akárhányszor megfeledkezett — felelt Gyula elmerengve a multon.

— És ha nem feledkezett volna is meg, kinek családja, otthona nincsen, annál a karácsonyesti öröm csak téli napsugár, csillog ugyan, de a szív mélyéig nem tud lehatolni. Ilyenkor az a boldog, ki szeretteit maga köré gyűjtheti, maga körül látja. Nekem ugyan kicsi családom van, Irmám az én mindenem — anyja már vagy tizenöt esztendeje jobb létre szenderült — s lám mi mégis úgy örü-

lünk ilyenkor, mikor azt a fenyőfát földiszítve csöndesen szemléljük. Azért kértem öcsémuramat, tartson velünk ez estén... És többen is vagyunk még a háznál, velük is éreztetni kell, hogy örömnapp készül... No de mit beszélek, jöjjön csak Horváth úr, lássa tulajdon szemeivel, hogy miként szoktuk mi ezt megcselekedni. Ha valamit esetleg naivnak, vagy furcsának találna, ne nevéssen meg bennünket, mert hát mi csak egyszerű polgárcsalád vagyunk. Az urak odafönn talán másképp csinálják. De én úgy örököltém ezt már apámtól, az meg az öregapámtól, kik mindazt tartották, hogy a karácsonyest nemcsak az embereké, hanem egyúttal az Istené is. Irma, kérlek, sietnünk kell a karácsonyfa földiszítésével.

— Lesz szives talán, ügyvéd úr is segíteni? — kérdezte a szép leány barátsággal.

— Hogyha hasznomat vehetik, a legnagyobb készséggel.

— Akkor hamar végezünk. A papa pamutot vág, ön megkötö, én fölakasztom a tárgyakat. Így ni, jerünk csak hamar!

Gyermeki örömmel futott át a szomszéd szobába. A férfiak követték s mire beértek, Irma már javában bontogatta a kis Jézus batyúját, melyet Bécsben töltettek meg a házbeliek.

És megindult a fenyőfának czukorral, fűgével,

aranyozott dió és mogyoróval, narancscsal, süteménynyel való megrakása. Nem tellett bele negyedóra s ágai csak úgy görnyedtek az édes teher alatt.

A gyertyácskák kigyúltak s pazar világuk olyan kedvesen lobogott, hogy ellehetett volna ábrázolni mellette.

Schäfer András most egy másik bőröndöt nyitott meg s abból a legkülönfélébb tárgyakat szedte elő. Akadt ott harisnya, keztyű, ruhaszövet, ezüstóra lánczczal és a többi és a többi. A végén pedig hat ezüstforintost vadászott ki tárczájából — azok is az asztalra vándoroltak.

Nemrég Rozi surrant be az ajtón, de nem került közelebb, csak türelemmel várakozott hátul, mintha valami intést, vagy biztatást várna. És Schäfer András, mikor mindennel végzett már, tényleg biczczentett neki a fejével.

A gazdaasszony arra eltűnt, hanem a következő perczben hat fiúval tért vissza. Tizenhárom körül lehettek mindnyájan, egytől-egyig vadonatúj kékosztóruhában. Schäfer Andrásnak volt az ajándéka, ki karácsonykor hat szegény gyereket szokott minden évben ruhával ellátni. Most azért jöttek, hogy megköszönjék az ajándékot. De nem léptek oda a házigazdához, hanem félkörben fölállva elkezdtek énekelni:

Krisztus Jézus született, örvendezzünk,
 S neki örömeinket zengedezzünk.
 Dávidnak véréből, tiszta Szűz méhéből
 Született Ő minekünk.

Öröm volt nézni a gyerekeket, milyen buzgón fujják azt az egyházi éneket. Csak úgy harsogott bele a nagy szoba s a fiúk homlokán csak úgy dagadoztak az erek. Fújták örömmel, fáradhatlanul, lelkesen. Az egyik strófával alig végeztek, belekaptak a másikba, majd következett egy harmadik, negyedik és így tovább. És Schäfer András nem mondta nekik, hogy elég, ő a zongorához dőlve valóságos áhitattal hallgatta. Arcza szinte átszellemült; az ártatlan gyermekek éneke meghatotta.

Losonczi Horváth Gyula Irma oldalán állott. Előbb még dérülten csevegtek egymással, de mióta a fiúk énekeltek, a fiatal ember is tisztára rájuk feledkezett. A dolog újság volt előtte s le nem vette volna csak pillanatra is tekintetét róluk. E közben egészen kikerülte figyelmét, mint népe-sül be lassan, szinte észrevétlenül a terem hátulja. Hét-nyolcz felnőtt ember: fiatal és öreg lopózott be szép halkán a szobába.

Schäfer András üzleti munkásai voltak. A polgármester ugyanis posztós volt s hogy megtették polgármesternek, azért nem hagyta félbe az akkor

még virágzó szövőipart. Míg ő hivatalba járt, legényei addig dolgoztak odahaza s maga is alig mulasztott napot, hogy utánuk ne nézett volna. Annak köszönhetette, hogy ha nem is volt olyan gazdag, mint a zsugorinak kikiáltott bátyja, Ráfael, hanem azért egyike volt mégis Kőszeg legtehetősebb polgárainak. Becsületes szorgalma annyi jövedelmet biztosított neki évente, hogy nemcsak tisztességes házat vezethetett, hanem másokkal is tehetett jót, mi több, vagyonát is folyton szaporíthatta.

Régi szokás volt már a háznál, hogy karácsony estéjén minden cselédnek, legénynek, munkásnak kijárjon a maga ajándéka. Szokás szerint tehát most is beállítottak.

A fiúk elvégezték a maguk énekét és sorba mentek kezet csókolni az ő jótevőjüknek, ki valamennyinek egy-egy ezüstforintot csusztatott a markába azokból, melyeket előbb az asztalra kirakott.

Schäfer András megemelte szemeit s némán intett a hátul állóknak, jöjjenek közelebb. Azok hallgatagon engedelmeskedtek s körülállották az asztalt.

— Mind itt vagytok? — kérdezte Schäfer András végre.

— Valamennyien — felelte egy őszbölcsavarodó tisztas alak.

— Akkor hát kezdjük el — jobb kezét homlokához emelte s ünnepélyes fönszóval kezdte — Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében. Amen. Miatyánk, ki vagy mennyekben...

S a többi egytől-egyig vele imádkozott. Imádkoztak áhitattal, főnhangon, szívből. Gyula, a mint úgy szemlélte őket, egyszer csak azon vette észre magát, hogy ő is velük mondja azt az imádságot. És régen, nagyon, de nagyon régen nem imádkozott olyan áhitattal, mint most tette. Mert hiszen abban a patriarkális jelenetben volt valami lebilincselő, magával ragadó, fönséges vonás, mely őt szíve mélyéig meghatotta.

Az ima elfogyott. A kar rámondta, hogy «dicsértessék a Jézus Krisztus», Schäfer András egy «mindörökké amen»-nel felelt s utána az ajándékok kiosztása következett. Kiki megkapta a magáét. Ők hálás tekintettel, néma köszönettel fogadták s azzal vége volt. Az óra mutatója éppen háromnegyed tizenkettőre állott.

— Öt perczetek van mindössze — fordult a házigazda távozó embereihez — arra készen legyetek, mert indulunk.

— Indulunk? — kérdezte Gyula önkénytelen kíváncsisággal — s ugyan hová?

— A templomba, öcsém-uram — volt az egyszerű válasz — remélem, csak velünk fog tartani?

— Ezer örömmel — sietett az ügyvéd a válaszszal s arczára mintha gyenge pir lopózott volna — érezte, hogy az az ember őt megszegyenítette: kár volt neki azt a kérdést föltennie.

Irma időközben már kisurrant s rövid vártatva ismét megjelent kis prémes sipkával fején s szép természetéhez simuló magyarzsínóros dolmánykával. Útra készen állott.

— Menjetek szépen elől — fordult az atya leányához — én a többivel majd követlek.

S a fiatalok megindultak. Szorosan egymás mellett haladtak. Az éjszaka sötét volt; sötét különösen az erős lámpavilághoz szokott szemnek; óvatosan léptek a hóval takart sikos kövezeten. Schäfer András összes házbelleivel nyomon követte őket.

Losonczi Horváth Gyula nem talált szavakat abban a pillanatban. Mind, a mit az este látott, hallott, tapasztalt, ott keringett most emlékében s ő alig tudott az egyes benyomások alól fölocsudni. Különösen Schäfer Andrással nem volt tisztában. Annyi oldaláról ismerte meg már eladdig, hogy szinte nem tudná jellemezni, melyik tehát az igazi Schäfer András. A vasuton első találkozásuk alkalmával ellenszenvet keltő, hideg, a váróteremben kötekedő, házsártos, a kocsin a megtestesült górombaság, otthonában pedig a derült kedély, a nyájas szivesség jó maga.

S ezzel kellene neki fölvennie a küzdelmet? Irma oldalán olyan különös érzés szállotta meg annál a kérdésnél. Hiszen a kinek szemébe kell majd dobnia a kártyát, az atyja annak a nőnek, kinek ő Isten után annyit köszönhet; s az az ember, ha hibáz is sokszor, alapjában még sem lehet egészen rossz. Arról kezeskedik neki a megelégedés, a csöndes boldogság, mely az esti karácsonyfa-jeleneteket olyan kedves zománczczal vont be, mint a nap a néma tájat aransugárral övezi, mielőtt fejét a szemhatár vánkosára nyugosztalva pihenni tér. Őt legalább, a mit látott, lekötötte, lelkét föl-emelte. Oly kénytelen-kelletlen lépte át annak a háznak küszöbét s most nem adná sokért, hogy tanuja lehetett, mint ünnepli egy keresztény ház, egy hívő család a szeretet Istenének megtestesülése ünnepét.

Irma úgy látszik, megsokallta végre a hosszú hallgatást, halkan szólalt meg azért:

— Nos ügyvéd úr, tudom, unalmasnak találta az estét. De hát lássa, mi egyszerű polgáremberek vagyunk, kik csak olyan gyermekes naiv dolgokból merítjük örömeinket.

— Kisasszony — mondá Gyula ünnepélyesen — köszönöm a Mindenhatónak és kegyednek, kedves Miczi, engedje meg, hogy még egyszer legalább azon a néven szólíthassam, mely nekem régtől oly

kedvessé vált, ismétlem, hálás köszönetemet azoknak, kiknek révén e ház küszöbét átléptem. Én kegyeteknél megtanultam ismerni az ártatlan öröm, a megnyugvás és boldogság, miként terem; s mondhatom, épültem: meghatott mindaz, a mit látnom alkalmam volt. Ez est felejthetlen lesz nekem, a míg csak élek.

— Őszintén beszél, ügyvéd úr?

— Hát azt hiszi — válaszolt Gyula halkabban, a feleletéből mintha fájó szemrehányás szólt volna — azt hiszi, Miczi, hogy nagysáddal szemben képes volnék hazug szót ajkamra venni?

Irma kicsit összerezszent s zavartan folytatta:

— Nem minden hazug szó esik egyforma elbírálás alá. Például az olyan, melyet az emberek szívesen megbocsátanak és bóknak neveznek.

— S melyre nagysádnak szüksége nincs — vágott szavába a fiatal ember emeltebb hangon.

— Ne pereljünk — akarta a dolgot elütni a hölgy, miközben a templom elé értek — a magam részéről őszintén örvendek, hogy ügyvéd úrral annyi idő után szerencsés lehettem találkozni. A többi majd elintézzük más alkalommal.

— S ha nem nyílnék rá alkalom?

— Hogyan? Hát kerülni akar talán minket?

— A jó Isten tudja csak, mit rejt számomra a jövő — volt a kitérő válasz.

Irma már nem válaszolhatott, mert beléptek a templomba s atyja melléje kerülve maga tört utat előre.

Az első pad üresen állott. A polgármester részére volt föntartva. Irma foglalt abban helyet legelőször, utána Gyula, majd Schäfer András következett. Később még egy élteőbb uriember érkezett fiatal hölgygyel s azok is ugyanazt a padot választották.

Losonczi Horváth Gyula nem sok figyelemre méltatta őket, alig hogy egy-két perczre körüljártatta tekintetét a kicsinyméretű barokk templomban, melyet a hívők zsufolásig megtöltöttek, megszólalt az orgona s kezdetét vette az éjféli mise.

A fiatal embert környezete, az isteni szolgálat maga, az ének, a misztikus félhomály, melyet az oltár és csillárok számtalan gyertyái világukkal teljesen megtörni nem tudtak, önkéntelen is áhitatra hangolta. Imádkozott. Csak később zavarta ki valami furcsa história teljesen a barázdából.

A sekrestyés jött a csilingelővel, melybe kiki tetszése szerint rakja filléreit.

A Schäfer András mellett ülő úri ember megmozdult, ezüst huszonöt krajczárost húz ki a zsebéből s leteszi a pad támlájára. A polgármester ugyancsak belenyúl zsebébe s onnan ezüstforin-

tost kerít elő, leteszi szinte az imakönyve mellé, várva, mire a sekrestyés érte jó. Mindez pillanat műve vala. A másik mindazáltal jóformán röstelkedve, hogy Schäfer András nagyobb adományával lefózi, újból kotorázni kezd bekecsében s nem-sokára két pengővel szerzi meg az először kitett negyed forintot. A polgármester sem rest, bántja, a miért a másik mindenáron többet akar adni, azért nyomban egy ötöst huz elő a tárczájából. No hiszen a másíknak se kell több. Semmikép sem akar engedni a maga jussából: Tizes lett a kihívásra a felelet! S most megindul a licitálás a kettő között, hogy a szegény ember elszörnyűködik a tenger pénz láttára, melyet a két ellenfél minden pillanatban szaporít. Szerencsére, hogy a sekrestyés már hozzájuk ér, különben vagy az egyik, vagy a másik tárczája szemlátomást kimerül. Schäfer András szomszédja kezdi meg az adomány fölajánlását. Fertály óráig is gyömöszöli a bankókat egy ezüst forintos segélyével a csilingelő szűk szájába, mindenki csak őt nézi, ő pedig diadalmasan tekint körül.

Schäfer Andrásra kerül a sor. Hozzá se nyúl a sok egymás hegyé rakott bankóhoz, hanem egyszerűen fogja az először kivett pengőt s szerényen belecsusztatja a perselybe. A többi pénzt pedig egyszerűen zsebre rakja utána.

Losonczi Horváth Gyula, ki annak a jelenetnek véges-végig érdeklődő tanuja volt, szeretett volna hangosan fölkiacagni. Ki is tör valójában, ha nyomban észre nem tér, hogy ő tulajdonképen templomban van, valami olyan kacagtató komikum rejlett abban a dologban. Hozzá Schäfer szomszédjának hirtelen megnyult ábrázata: a büszke diadalmas mosoly pillanat alatt megveszekedett ajkain s helyén a harag és düh elkeseredése ütött tanyát. Meglátszott egész valóján, hogy ököltre szeretne menni azzal, ki őt annyi ember előtt annyira nevetségessé tette. Nem tudott hamarjában okosabbat, minthogy hirtelen fölkel s valamit oda-sugva a mellette térdelő hölgynek, vele együtt elhagyta a templomot.

Nemsokára vége volt úgys a misének. A hivek is fölkerelkedtek. Losonczi Horváth Gyula jól hallotta, hogy egyesek hangosan tárgyalták az esetet, de mert Schäfer András maga szóra se méltatta, ő sem bolygatta a dolgot.

Hazaérve jóéjt kívántak egymásnak és Gyulát a polgármester személyesen kísérté el szobájába.

A kiállott fáradságok után, hamar lecsukódtak pillái. Soká aludt, mert reggel, mikor bucsút akart mondani a családnak, akkor már a reggeli mellett találta őket egy harmadik társaságában.

— Ah! tehát végre mégis megébredtünk —

fogadta a polgármester szívélyesen — éppen jókor. Tessék helyet foglalni. Itt pedig — fordult a harminczév körüli fiatal emberhez, ki Irma oldalán ült — bemutatom házunk egy régi barátját, Schneider Győző urat, ki ha Isten is úgy akarja, nem-sokára talán tagja is lesz a családnak. No nem, édes Irmám?

A kérdett lesütötte két szemét s szóval se felelt. Horváth Gyula pedig először mintha meghökkent volna, de hamar leküzdötte pillanatnyi zavarát.

— Horváth Gyula — mutatta be magát a másíknak és kezét szorítottak egymással. Mégis a tekintet, melyet váltottak csöpp őszinteséget sem árult el. Gyula maga se tudta, miért, de neki az az ember sehogyse tetszett, szinte ellenszenvesnek tűnt föl nyírott bajuszával s apró gyanakvó szemével. Különben elég intelligens volt a megjele-nése, könnyed természetes a modora, mégis abból az örömből, melyet a kölcsönös megismerkedés alkalmával az udvariasság megszokott frázisaiban emlegettek, egyikük sem érzett jóformán szemert is.

Losonczi Horváth Gyula iparkodott reggelijét bekapni s azzal megköszönve a házbeliek szíves vendégszeretetét, ajánlotta magát. Schäfer, ha említett is olyasmit, hogy kár annyira sietnie, annak daczára nem igen tartóztatta. Annyit tett mind-

össze, hogy elkísérte a kapuig, kezét nyújtá neki s bizonyos fensőbbségének tudatával mondá:

— Isten vele hát, öcsémuram s ha szívesen fogad valami jó tanácsot egy magánál öregebb és tapasztaltabb embertől, hát azt mondom, tudja, itt nálunk ne igen sokat hetvenkedjék, mert az olyan jött-ment embernek, mint maga, nagyon, de nagyon hamar kiteszszük a szűrét.

Megfordult s a faképnél hagyta az elképedt fiatal embert.

Gyula utána nézett s önkéntelen ököltre szorította kezét. Az éjjel már-már megingott szándékában, szinte bánni kezdte, hogy magát olyan dologba ártotta, hol egy minden darabossága s egyéb hibái daczára is talpig embernek, ritka derékségű férfiúnak kell a hadat megizennie s hozzá még Irma atyjával fölvennie a küzdelmet. A személyes tekintetnek majdnem kész lett volna már a közügyet s tulajdon elveit alárendelni. De most... igen most, hogy látta azt a másikat Irma oldalán, hogy Schäfernek, a magában és hatalmában elbizakodott polgármesternek metsző gúnyja éles tőrként hatott szívébe, most egyszerre visszanyerte tetterejét: a régi ember lett megint. Azaz, hogy több a régi embernél. Belátta, hogy közte és a Schäfer család között szétszakadt már az utolsó kötelék is s ő sokkal büszkébb volt, hogy sem azt önmegaláz-

kodása árán újból összefűzze. A kicsinylés bántotta, ingerelte s abban a pillanatban fogadást tett, hogy meg fogja mutatni annak az önhitt léleknek, mire képes egy jött-ment ember, ha nemes lelkesedéssel az igazság fegyverével s önzetlenül küzd egy magát lejárni készülő rendszer ellen. Talán eljő majd az idő, mikor Schäfer Andrásnak is eszébe jut, hogy bizony kár volt egy Losonczi Horváth Gyulát kicsinylenie.

V.

Az ellenzék.

Az ügyvéd a szálloda felé vette útját s ott meghagyta, hogy csomagját azonnal hozzák el Schäferéktől; azután Juhász Ráfael után kérdezősködött. Hanem akkora ember nem tudott neki fölvilágosítást adni Juhász úr felől, mint az öklöm. Akárcsak az Úristen olyan nevezetű embert meg se teremtett volna. Ezer szerencséje, hogy a szánon való handabandázás jóvoltából ismerte a Juhász R. név titkát, különben szentül áprilist járhatna a városban véges-végig: csigavért hiszen előbb kapna a patikában, mintsem a jó kőszegiek Juhász R.-ben Schäfer Ráfaelra ráismernének.

Hanem hát mikor Schäfer Ráfaelt, a polgár-

mester bátyját, kérdezte, akkor nyomban útbaigazították. A szopós gyerek is megmondta volna, hol, merre lakik.

És Losonczi Horváth Gyula megindult, hogy tiszteletét tegye a kőszegi ellenzék fejénél.

Ráfael úr aznap rettentő rossz kedvében volt. A cselédek azt mondták, hogy a ballábával kelt. Mert hát az olyan ember mégis csak kitömní való Isten csodája, ki karácsony reggelén — mikor tulajdonképen ajándék, valóságos kriszkindli járna ki a cselédnek — pofozkodik. Igenis pofozkodik. Ráfael úr úgy pofon kente már kora reggel a szegény szobalányt, hogy három fájós fog se dagasztja a fél felét annyira, a mint azt az a pofon egyedül megcselekedte. Pedig ha valaki megkérdezné tőle, miért tette, Isten bizony, hogy okát se tudná megmondani. Ki tehet róla, hogy ő ma olyan dühös s ha már egyszer dühös, hát a mérgét csak nem fojthatja magába, valakin okvetlen ki kell azt töltenie. A parasztember olyankor a feleségét veri meg, de hát Schäfer András úr volt s azért a cselédet fogta elő. Ne fizesse legalább hiába.

Szegény Juliska természetesen elordította magát s nyomban fölmondta a szolgálatot. Dehogya marad ő perczig is az olyan háznál, hol a cselédet még szent karácsony napján is veréssel traktálják.

Schäfer, azaz hogy Juhász Ráfael azonban ügyet

se vetett rá. Dühösen járt föl-alá a szobában, mintha csak azt lesné, küldene az Úristen megint valakit a kezeügyébe, kit még alaposabban eldöngethetne. Legjobb szerette volna tulajdon öcscsét, a polgármestert elpáholni, úgy is ő az oka minden dühösségének, ő szabadította el az éjféli misén bemutatott stiklijével bátyja lelkében a féktelen düh vicsorító kutyáit a lánczról.

Hanem hát annak eszeágában se volt beállítani. Helyette az ajtónyíláson csinos lányfő kandikált be. Fehér rózsza fekete, csillogó hajában s dévaj mosoly életvidor ajkai körül.

— Papa — szólalt meg kötekedve — még mindig haragszol?

Juhász Ráfael oldalt pördült s hogy leányát észrevette, keseredetten mordult rá:

— Eredj, ha jót akarsz, most nem tanácsos velem okoskodni.

— És ha mégis okoskodom?

— Megverlek téged is — tört ki határozott hangon az öreg.

— Itt vagyok, hát verj meg — kiáltott Matild fölkaczagva s az ajtón berontott; közvetlen atyja elé állott.

Szobori termetét hosszú, üde pongyola fődte, mely derekán övvel leszorítva, szépen simult plasztikus idomaihoz. Csinos volt, valósággal elragadóan szép.

Juhász Ráfael lányának határozottsága tisztára zavarba hozta. Haragja, mintha pillanat alatt oszlani kezdett volna. Úgy érezte, most inkább van oka büszkének lenni, hogy neki olyan szép gyermeke van, mintsem dühösködni.

— No hát nem versz meg? — biztatta Matild az öreget.

— Nem, nem, kedves aranyágam.

— Akkor talán megengeded azt is, hogy valamit kérdezzek.

— Hallom, gyermekem, hallom.

— Mondd, nem ismered azt a fiatal embert, ki tegnap polgármesteréssel a templomban volt?

— Törődöm én a te fiatal embereddel! — kiáltott föl haraggal Juhász Ráfael. A leány azzal az ártatlan kérdésével tudtán kívül meggyújtotta újból s most tetőtől-talpig lobogott megint. — Csak meg ne dühösítenétek mindig.

— Bántottalak én, papa? — kérdezte Matild érezhető szemrehányással.

— Bántottál hát.

— Én? papa, én bántottalak?

— Te is, meg mindenki is, ki nekem azt a templomot emlegeti.

— Pedig a templom se bántott téged...

— Fogod be azt a recsegetődet egyszerre! — fortyant föl Juhász Ráfael egyre dühösebben —

időnek előtte megöltök. Soha ilyen asszony-népet!

— De papa!...

— Ej! mit nekem papa. Papa ide vagy oda... én most dühös vagyok. S többet misére ne híjjatok, azt is megmondom, mert olyan csodát találok csinálni, hogy a fél utca összeröffen. Szerencsétlen perczben született meg tegnap is a gondolatom... százszor jobb lett volna itthon maradni s szépen lefeküdni. Az a csufság nem esik meg rajtam. Hanem nem... neked okoskodnod kellett.

— No, no, no — csitította a leány haragos öregjét — azért csak nem dől mindjárt össze a világ... De ni! — röppent el a meglepetés Matild ajakáról s odaugrott az ablakhoz — itt jön éppen.

— Hadd menjen! Mi közünk hozzá?

— Jézus! Befordul a kapunkon! Mit keres ő nálunk?

— Be ne ereszszétek, azt megmondom — kiabálta Juhász Ráfael. — Bizonyára izenettel jön Andrástól. Az a gazember küldte. Be ne ereszszétek. Hallani sem akarok felőlük. Csukjátok be az ajtókat!

— El vannak zárva.

— Életével lakol, a ki kinyitja neki.

Abban a pillanatban csöngetés hallatszott.

— Hadd csöngessen. Miattam hiszen ítéletnapig

rángathatja. Kell is a házamban minden szedett-vedett náció...

— De papa!

— Hallgatsz?

— Juliska már nyitja az ajtót.

— Megölöm. Eredj, ragadd meg a nyakánál fogva!

Matild szinte gépiesen rontott ki az előszobába, hanem későn érkezett: az ajtó éppen megnyilt s azon belépett a vendég.

Szemközt állottak. Matild a zavar pirjával arczán. Röstellette végtelenül, hogy ez előtt az ember előtt akarta elzárni az ajtót. De Losonczi Horváth Gyula is meg volt lepetve némileg, álmában se jutott volna neki eszébe, hogy itt a küszöbön olyan szép hölgygyel találkozzék. Szinte idő kellett neki, míg a köszöntés után végre el tudta mondani:

— Juhász Ráfael urat keresem.

— Schäfer Andrástól jön talán? — hangzott a kérdés Matild háta mögött. Atyja állott a szobaajtó küszöbén s az rontott az idegenre azzal a gunyoros, sértő kérdéssel.

— Attól jövök csakugyan, uram — szólt a vendég nyugodtan, föl nem bírván fogni, mi köze annak a kérdésnek az ő jöveteléhez. S azután különös! honnan tudják ezek az emberek, hogy ő

Schäfer András vendége volt? Hiszen ő teljesen ismeretlen a városban. Vagy talán... és csakugyan úgy lehet... igen... kik előtte állanak, azokat ő már látta... látta az éjféli misén. Velük együtt ült egy padban.

Mindez egy pillanat műve volt, mert a másikban már azt kellett hallania:

— Akkor tessék csak szépen visszafordulni. Nekem polgármesteréssel semmi összeköttetésem. Hallani sem akarok róluk.

— De uram — vette föl a szót nyomatékkal Losonczy Horváth Gyula — nem értem az egész dolgot. Ilyen fogadtatásra egyáltalán nem voltam elkészülve. Én Juhász Ráfael meghívására jöttem ide.

— Én hívtam? — bámult el a házigazda s rázni kezdte a fejét, hogy gusztus volt nézni; úgy tette még hozzá azután keserű türelmetlenséggel — és ha szabad tudnom, mikor hívtam én önt ide?

— Azt már maga fogja tudni, uram, legjobban — volt a válasz — Losonczy Horváth Gyula, fővárosi ügyvéd vagyok.

— Lo... Losonczy... — hebegte Juhász Ráfael szinte magán kívül s tárt karokkal röpült eléje. — Hát nem tudta azt mindjárt megmondani? Isten hozta, csak hogy itt van. Mennyit vártuk már a napokban... tűkön ültünk, úgy-e Tildi? Azaz

hogy lám, még nem is ismerik egymást... Matild, a leányom, Losonczi Horváth Gyula — mutatta be őket egymásnak.

Az ügyvéd meghajtotta magát, de szóhoz nem juthatott, mert megint Juhász Ráfael kezdett el retyerutyázni.

— Méltóztassék besétálni — szólt közbe Matild, miután látta, hogy atyja mindenről megfeledkezik, csak hogy vendégét az előszobában agyonölelgethesse.

— Ni! bizony, hogy igazad is van, lányom — mentegetődzött a házigazda — de hát ma, szavamra, nem tudom, hol áll a fejem. Bocsásson meg, ügyvéd úr, ha goromba voltam talán, hibámon kívül történt. S azután úgyis tudja, hiszen tanúja volt tegnap, az a gazember, mit követett el rajtam megint.

Jó hogy tovább folytatta hamarosan, mert Gyulának tisztára kedve szottyant föl kacagni. Csak nagy nehezen tudta megtartani komolyságát. Legjobb-nak tartotta Matildot követni a szobába.

Juhász Ráfael nyomába törekedett s egyre beszélt:

— Nem a pénz, Isten látja lelkemet, nem az a nyomorúságos pár forint bánt, hiszen hála az égnek, van annyim, mennyivel azt a gazembert utolsó pipaszárostul kilicizálhatnám. Hanem...

— De papa! — szólt a szép hölgy közbe.

— Igazad van, gyermekem; hagyjuk azt a tárgyat. Nem érdemes szót rá vesztegetni. Csak önmagamát dühösítem vele. Beszéljünk inkább másról. No igazán végtelenül örvendek... Persze a hófuval késleltette... no igen, átkozott volt az időjárás. De hát azt mégis szeretném tudni, polgármesterékbe hogyan akadt bele? Olyanok azok, mint a bogáncs, mindenkit elcsipnek, összeszednek. Tudom, szidtak engem, persze, hogy persze... Tessék helyet foglalni.

A megtermett emberből csak úgy dőlt a szó. Losonczi Horváth Gyula a legjobb akarattal se tudott beszélni, végre azután némi szünetet tartott az öreg, akkor kapott bele s röviden elmondá utazásának történetét. Még a szánjelenetet sem hallgatta el.

— No lássa! — dörzsölte Juhász Ráfael kezét önelégülten, kinek mindez nagyszerű víz volt a malmára.

— És Irma csakugyan le akart szállani? — tudakolta leplezetlen kíváncsisággal Matild.

— Arra még ráérünk, kedves Tildim — vágott leánya szavába az apa most hidd el, sokkal fontosabb dolgokat kell megbeszelnünk. Te léssz oly szives és megjelented a mamának, minő kedves vendégünk van s azután mindketten gondoskodtok

róla, hogy délre a karácsonynapjához méltó ebédünk is legyen. Úgy-e megteszed, édes?

Matild szó nélkül kelt föl, néma fejbólintással bucsúzott és visszavonult. Mikor kiment az ajtón, egész lényén meglátszott, hogy kicsit boszankodik.

A két férfi egyedül maradt.

— Nos hát csakhogynyire vagyunk — kezdé Juhász Ráfael — hizelgés nélkül legyen mondván, nekem ügyvéd úr végtelenül tetszik. Ilyen emberre volt szükségünk éppen. Vegye csak kezébe a rudat s igazgassa valódi szakavatottsággal, tolni, százan fogjuk tolni hátul, keresztül nyargalva minden akadályon. Majd megtanítjuk mi a betyárokat keztyűbe dudálni. No, úgy-e, hogy megtanítjuk?

— Meg, meg — hagyta helyben Gyula — csak azután legyenek is önzetlen emberek oldalunkon, kik inkább a város érdekeit viseljék szívükön, mintsem önhasznukat.

— Oh! kérem, olyanok százával teremnek minálunk.

— Akkor gratulálok. Gyerekjáték lesz az egész.

— Úgy-e, hogy gyerekjáték? Tudtam én azt — tört ki lelkesedéssel Juhász. — Igenis, régi igazság, hogy minden hadseregnél a jó vezérlet a fő. Napoleon se...

— Hagyjuk, kérem, egyelőre Napoleont

Losonczi Horváth Gyula a másik szavába — az az ember sok régi igazságot pofon csapott. No meg aztán Napoleon egész Európával vette föl a küzdelmet, mi pedig csak Kőszegen fogunk hadakozni a jog és igazság fegyverével.

— No igenis, kérem. Hanem úgyis csak úgy értettem, hogy kicsibe a mi városunk se kutyább, amolyan kölyök Európánál. Azért mertem fölvetni a hasonlatot. Mert hát az mégis csak igaz, hogy zseniális vezérlet mellett kicsi, de lelkes csapatok ármádiákat vernek meg.

— Helyesen van. De hát most lássuk azt a lelkes csapatot. Nagyon kérném, Juhász úr, informáljon kicsit, amúgy nagyjában. Kikből is áll a kőszegi ellenzék s kik annak befolyásosabb s nem különben tehetségesebb vezérlő egyéniségei?

Szünet állott be. Juhász Ráfael merőn tekintett maga elé, hogy azt a legió emberét hamarosan rendszeres glédába állíthassa.

— Nos tehát — vezette be Gyula a kérdést másodszor is — micsoda elemek alkotják a város-házi ellenzéket?

— Mindenféle elemek, kérem — válaszolt a házigazda hévvel — tessék csak egyszer valami félreeső utczába vagy szőlő felé sétálni, merre drabantok nem járnak, ott azután meghallaná, hogyan szidják különbség nélkül a mostani rongy közizgazgatás

áldatlan ragyogóját. Hitemre mondom, majdnem mindenki ellenzéki. S ha még jobban megfontolom, hát a kormányon levő gaznépnek annyi őszinte embere sincs, mint a kezem feje.

Az ügyvéd csóválásra fogta a fejét. Tartott tőle, hogy a házigazda kicsit nagyon is ellódította a súlykot. Hanem nem ellenkezett vele, csak szelíden folytatta:

— Nos és a vezérlő egyéniségek?

— Kérem, mi mindnyájan csak közemberek akarunk lenni. Hanem így annál többet teszünk: a hadseregnél is közemberek lődöznek legtöbbit.

— Jól van, jó — mosolygott a fiatal ember — hadd hallom hát, kik a nevezetesebb közemberek?

— Először is... izé... no — hebegte Juhász — no hát igenis, először is én magam.

— Helyes. És azután?

— Azután... azután... mondjuk talán, hogy másodszor a patikáros.

— A patikáros?

— Úgy van, kérem, Radics Bendegúz, a patikáros. Valóságos szittyá magyar, kérem: mindig zsinóros ruhában és aranyrojtos nyakkendőben jár. Rendkívül fontos ember. Nagyszerű akvizíció. Előbb iszonyatos kormánypárti volt, de mióta a városkapitánynyal összeveszett, azóta az ellenzék legreményteljesebb tagja. Tetszik tudni, az össze-

veszés úgy történt, hogy a leányának többször éjjeli zenét adtak a katonatisztek. De mert e miatt a szomszédban egy nyugalmazott őrnagy nem tudott aludni, panaszra ment a németje, azt hajtvá mindegyre, vagy tiltsák le a cigányokat, hogy a patikaszeren éjjeli zenét többé ne adjanak, vagy pedig ő csufolja föl a várost azzal, hogy egyenesen elmegyén Grácza lakni. No és a város mielőtt a vezérőrnagyot Grácznak átengedte volna, csupa kenyéririgységből a cigányoknak kiadta a tilalmat. Radics Bendegúz leánya hiába lesett és várt azután nyoszolyáján féléjszakákon keresztül, a banda be-rekedt. Még ha valaki füttyölni merészelt volna, a városkapitány azt is bekísértette volna. Ez volt az oka, hogy Radics Benedek úr a kapitányban alaposan belekötött s szívében teljesen az ellenzék híve lett.

— Szívében? Hogyan érti azt, Juhász úr!

— Természetesen, hogy szívében -- magyarázta ki magát Juhász -- mert hiszen amúgy nyilvánosan csak nem evett meszet, hogy pártot üssön a tanács ellen! A raboknak szükséges patikaszeret tőle vásárolják s ha Radics uram csak szóval is sokat okoskodik, hát nyomban a másik patikához pártolnak. Mert vagyon ám minálunk egy második gyógyszer-tár is.

— Azt elhiszem -- boszankodott Losonczi

Horváth Gyula — de hogy Radics úrnak tüzes szívbeli ellenzéki hajlamaival ökröt süthetnénk, azt semmihogyan sem akarom elhinni.

— Sőt inkább! Radics, a milyen pöttön emberke, olyan párját ritkító kincs ránk nézve. Ha már egyszer az uralkodó rendszer megbukott, akkor a mienk leszen ő testestül-lelkestül. Addig pedig hadd járassa a száját. Persze csak úgy, hogy egyszer kormánypárti, másszor meg ellenzéki. Fordít a köpenyegen, de azt természetesen csak kényszerűségből teszi: a maga hátát födözi vele: így nem támadhatnak neki; mert még olyan okos emberek vigyázzanak is rá, valamennyit az orruknál fogva vezeti. Mert az ő politikájában tulajdonképen az ördög sem ismeri ki magát.

— Fújja föl a politikáját! Menjünk odább. Jellemesebb emberek kellenek nekünk.

— No igenis, kérem, amolyanok is nagyon sokan vannak.

— Teszem példának okáért?

— Teszem például a borbély túl a sarkon. Annál jellemesebb és lelkesebb embert képzelni se lehet. S azt is a boldogtalan kapitány haragította magára és az egész város kormányzatra. Úgy tessék venni a dolgot, hogy még pár évvel ezelőtt mindenki borotválkozott a városban — azért tudott nálunk három borbély eddig megélni — és most a szeren-

csétlen kapitánynak eszébe jut megnöveszteni a szakállát.

— S azzal elvette talán a borbélyok kenyerét?

— Igenis, kérem, mert hát tetszik tudni, majom ember mindig akad. Tessék körülnézni! a félváros körszakállt visel jó magammal egyetemben.

— Hm — morgott az ügyvéd a gúnyos részvét hangján — borzasztó história! Nem csudálom csöppet sem, ha fölkeveri a borbély urak szivét.

— Föl is keverte a szivüket és a gyomrukat de úgy, hogy a tengeri betegség még valóságos kismiska ahhoz képest. Ők a legdühösebb ellenzékiek. Nyíltan azonban nem állhatnak még egyelőre semmiféle mozgalomnak az élére...

— Ezek sem? — tört ki boszusan Losonczy Horváth Gyula.

— De... izé... kérem, vegyük csak a dolgot úgy, a mint van. A városi urak közül azért akárhányan borotválkoznak még, vagy ha nem, hát nyestetik a szakállukat, meg az üstöküket. No és tetszik tudni, borbély csak úrtól és nem paraszttól él. Azt hiszem, ügyvéd úr ért engem és fogja méltányolni tudni a borbélyok helyzetét.

— Oh nagyon! Szakasztott Radics Bendegúzok, teli szívbéli hajlamokkal az ellenzék iránt. Csak azt nem látom, hol van tulajdonképen az ellenzék?

— Csak lassan, sorra jöyünk mindjárt. A csizmadiák is a mi embereink.

— Persze azokat is az önzés bántja, nem?

— A méltánytalanság, igenis, kérem, mondjuk inkább a méltatlan bánásmód bántja őket, melyet a város részéről tapasztalniok kell. A helyett, hogy a város munkáját, teszem a rendőrök stb. csizmáit sorba a városi mesterektől szereznék, hát tartanak maguknak udvari csizmadiát s azt is faluról hozzadják. Ez pedig magától értetődik, hogy iszonyúan elkésérítette a mi derék, bőrrel dolgozó iparosainak a szívét.

— Már megint a szívét? — kaczagott föl keserűen a fiatal ember.

— Hanem az ég szerelmére, uram, ne idegeskedjünk, hiszen már az is valami. A szentírásban benne van...

— A csizmadiákról van valami benne?

— Ej! no, mindjárt kivesz, ügyvéd úr, a barázdából, az vagyon benne, hogy mitől a szív tele van, arról beszél a száj. Nos hát a mi csizmadiáink kikelnek, a hol csak tehetik a városházi kormányzat és urak ellen.

— Persze csak suttyomban, mikor senki se hallja őket? — gúnyolódott Gyula.

— A város piaczára hiszen persze, hogy nem állanak ki. Félnek, még megtalálják emelni az adójukat.

Az ilyen korumpált világban, milyen a mai, ezer módottaláltnak, mivelcsuffá tegyék a szegény embert: ráfognák egyszerűen, hogy azért lármáznak, mert könnyű az élet; otthon mások dolgoznak helyettük, briliánsul folyik az üzlet és a többi, szóval fizessenek a hunczutok.

— Csak tessék folytatni — biztatta Losonczi Horváth Gyula házigazdáját, miután belátta, hogy azokra az agyondicsért ellenzéki vezéregyéniségekre kár szót is vesztegetni. Ő bizony nem volt már valami nagyon kíváncsi arra a hadsereg-re, melyre támaszkodva győzelemre kellene vinnie eszményi terveit. Önzetlen és lelkes csapatra számított s talált egy rongyos hadsereget, mely csak az éj sötétjében akar zászlai alatt küzdeni s akkor is megszalad bizonyosan, ha majd az első ágyú elbődül: Czifra háború lesz belőle, annyi hát áll.

— No mondjam tovább? — tudakolta Juhász Ráfael a kedvetlenséget leolvasva vendége arczárol. — Ne tessék előre kétségbeesni, vannak itt még emberek a javából. Teszem példának okáért egy korcsmáros, kinek iskolázott fia van: tizenkét esztendeig járta a nyolcz gimnáziumot s mégse végezte el. Kifogta tehát és be akarta dugni a városházára valami irnoknak, a polgármester meg is ígérte neki a protekcióját, hanem a végén még-

sem állott szavának ; mást fogadtak helyette. A korcs-
máros iszonyú dühös most. Ha mit nem néz, hát
taglóval ront be a városházára s kiveri onnan vala-
mennyt. Mert hát az mer is. Olyan ember, ki nem
szorul másra, bátran kiáll a porondra: nem fél
se ördögtől, se pokoltól. Nála tartja különben is
az ellenzéki kör a maga összejövedeleit: kis
hasznot csak megérdemel az önzetlen lelkeses-
déseért.

Az ügyvéd hallgatott. Szóval se szakította volna
félbe Juhászt, ki most már egészen nekihevült. Úgy
folytatta:

— És most a parasztság! a kezünk fejét moz-
dítsuk csak s mind mellénk áll. Valóságos lázadás
áll közöttük az uralkodó rendszer ellen. Mert hát
tetszik-e tudni, ügyvéd úr, hány korcsma van
nálunk?

— Hogyan tudnám én azt? Talán ötven, vagy
száz?

Juhász Ráfael hamis mosolygással tekerte a fejét.

— Nincs annyi?

— Juj! dehogy is nincs.

— Tehát több van? Kétszáz talán?

— Még annál is több.

— De hát mit bánom én, akármennyi van is.
Remélem, az nem tartozik a dologra?

— Pedig éppen az tartozik reá. Tessék csak

kicsit rám figyelni, s én iziben megmagyarázom, hogyan vágnak a korcsmák bele a politikába.

Rövid szünetet tartott s azután erősen hadonázva folytatta:

— Nekünk kőszegieknak, szabad királyi város létünkre, sok rendbéli szép jogaink vannak. A többi között egyike a legszebbeknek, hogy törvényes jussunk van a magunk borát meginni. Ne tessék neki mosolyogni, mert úgy van az csakugyan. Nálunk minden ház korcsma a maga idejében, ott azután addig iszik a rokonság, atyafiság minden más odavetődött tisztelt polgártárssal, meddig a termés tart. Az olyan helyről pediglen — magamról tudom — meglehetősen későn vergődik haza az emberfia. Így történt azután, hogy éjfél után rendesen részeg emberektől volt népes az utca. Azok keresték neszeze, káromkodva a hazafelé vezető utat. Egy városi határozat szerint pedig, mivel a drabantokat úgyis a polgárok fizetik, hát kötelességük volna a rendőröknek az egyensúly kereséssel küzködő polgártársakat gyengéden támogatni és őket a legközelebbi útra terelni. Csakhogy arra kevés volt a drabantunk, legalább még annyit kellett volna fogadnia a városnak s a kik szolgálatában voltak is, míg a részegekkel vesződtek, addig fiagazembert se tudtak fogni; azért elhatározták azután a városházán, hogy nagyobb

baj kikerülése okából minden kurtakorcsma éjjeli tizenegykor zárni tartozzék, a házigazda vendégeit, ha szép szóra nem hajolnak, öt forint büntetés terhe mellett egyszerűen dobja ki, mert ha azt meg nem teszi, akkor a rendőrök indítják útnak a mulatozókat. Hogy erre azután mekkora ribillió támadt a szőlősgazdák között, azt tessék uram elképzelni. A városkapitányt még mind enapiglan csaknem halálra keresik, minekutánna az öt pöngő büntetéseket ő veti ki s hajtja be hajdúival. Vagyon is belőle akkora summa már, hogy egy nagyobb fajta városi korcsmát meglehetne rajta építeni. Ez az oka tehát, hogy a parasztságra minden körülmények között számítanunk lehet. Csak körül kell hordani közöttük a véres kardot s olyan háború út ki nyomban, melyet nem evett még a vármegye. S azután, hogy még valamit el ne feledjek, két rendbeli nevezetes dologra akarom ügyvéd urat még figyelmeztetni.

— Nos? — kérdezte Losonczi Horváth Gyula figyelmesebben.

— Nos hát először nekem van egy lányom, kinek szépségre a városban alig akad párja.

— Nem értem.

— De mindjárt megérti. Lásza, barátom, szép ieánynak mindig vannak hódolói s ha a hölgy olyan okos, mint az én Matildom, az az ujjára tekerheti valamennyit. S ha a fiatalság a mienk...

— Akkor csak öregek maradnak még hátra — jegyezte meg boszankodva az ügyvéd, kit Juhász-nak utóbbi húzása kicsit kellemetlenül érintett.

— Igenis az öregek — folytatta a házigazda kicsit sunyorgatva, mint a ki most akarja elsütni az öreg mozsarat — de hát azokat is horogra lehet csalni. Akárhánynak van leánya... és... mi tagadás... ügyvéd úr szép ember... fiatalember... kitűnő parthie...

— De uram! — pattant föl Gyula.

— No no, csak ne méltóztassék heveskedni — csitította Juhász Ráfael a méltatlankodó prókátor — én azt mind csak olyan mellékesen említettem. Jól ismerem a magam embereit.

— De nem ismer akkor engemet. Én elvi harczot akarok vívni, nem pedig lelkiismeretlen játékot kezdeni.

— Jól van jól — szólt közbe Juhász — hagyjuk azt csak egyelőre. Még majd arra is visszatérhetünk. Most fontosabb dolgok irányában jöjjünk tisztába. Ügyvéd úr természetesen irodát nyit és lakásra lesz szüksége?

— Úgy van.

— No lássa, hogy én mindenre gondolok. Már szereztem is egyet.

— Nagyon lekötölezett vele.

— Itt a szomszédban van mindjárt: a Pegony-

házban. Két butorozott szoba, talán elég is lesz egyelőre?

— Untig.

— Ha úgy tetszik, meg is nézhetjük.

— Jerünk hát — Gyula fölkel s vette kalapját.

Juhász Ráfael elkísérte vendégét a szomszédba bemutatta a háziasszonynak, özvegy Pegony Sándornénak s miután a lakást megtekintették s a bér iránt megegyeztek, azzal vett búcsút Gyulától:

— Méltóztassék kicsit elrendezkedni, azután pedig elvárjuk ebédre.

VI.

Az örökség.

— No szépen vagyunk — tört ki a szó Gyulából önkénytelen, hogy végre egyedül maradva karosszékbe vethette magát. Mozdulatlanul ült s nézett méla szemeivel maga elé.

Úgy érezte magát e pillanatban, mint a ki az égből a földre pottyanik. Ő is leesett álmainak szép világából a prózai élet piszkos sarába. Oly szépnek, magasztosnak, valósággal eszményinek képzelte el ügyvédi hivatását a városban, hol a gyengét megvédi a hatalmasok ellen, az igazságot az önkény túlkapásai ellen. Ott látta magát

ábrándjaiban egy honfiúi lánggal égő önzetlen nemes csapat élén és... és... talált embereket, kiknek kicsinyeskedő gondolkodás módja nevetés-
ges, naivitása bántó, önzése egyenesen boszantó. Hasonlítanak a gyerekekhez, kik a gyümölcscsel rakott fát körülállják, esennen néznek föl rá, de fölmászni egyiknek sincs rá kedve — félnek, hogy a csősz tetten éri őket. Persze, ha valami jó bolond segélyükre sietne s fölkúszna a fára, megrázná azt nekik, akkor persze, hogy két kézzel kapnának az ölükbe hulló gyümölcs után. Osztoszkodnék mindenki, csak a rázónak nem jutna semmi.

És ő, vagyis Gyula vállalkozzék a jó bolond szerepére? Kinevettesse magát a világgal?

A fiatal ember feje zavart volt. Alig tudott okosan gondolkodni.

Mit csináljon? A hogy jött, talán azonkép odább is álljon? Másutt kell megtelepednie és kérdés, mi mást fog majd találni ott? Az emberek mindenütt egyformák. Mindenütt jól-rosszul leplezett hiúság és önzés mozgatják a tömegeket. Az ügyvéd pedig ezen emberi gyöngéknek rendesen fizetett eszköze. Ki eszményibb oldalról fogja föl a világot, csalatkozik, a ki magát a mindennapi élet nyüge alól emancipálva nemesebb cél után törekszik, annak fölkapik az álla.

Kenyeret kell keresnie neki is. De hogy kenye-

rét úgy keresse meg, hogy közönséges hajszaak, alantas fogások s esetleg lelketlen intrikák intéző kocsisává szegődjék, attól nemesebb lelke önkénytelen visszariadt.

De hát mégis mit csináljon?

Marad, gondolta magában s fölülelemelkedve a kicsinyes küzdelmek apró hullámain, önállóan törekszik a maga eszményibb célja felé. Ő ügyvéd, végzett ember s irodájával becsületes munkában annyit csak megkeres, mennyit mindennapi szükségletei egyelőre megkívánnak. A jövővel még nem törődik. Lesz arra is talán majd idő.

Mi lesz azonban Schäfer Andrással? Mi lesz Juhász Ráfaellal? Amaz kaczagni fogja, ez szószegésről vádolni. Ha rágondol annak az embernek önhitt büszkeségére, megint fölforr benne valami. Megfogadta, hogy megtöri a polgármester gögjét s most máris leteszi a fegyvert. Kicsinyhitűvé válik egy ember elbeszélése miatt. Juhász Ráfael igaz, lefőstötte neki a viszonyokat, de ki áll jól érte, hogy jól is jellemezte? Járja-e, hogy ügyvéd létére eleve elitéljen már mindenkit, mielőtt az ellenzékéből még fiaembert látott, vagy megismert volna? Talán mások az emberek a valóságban, mintha egy elbeszélés szemüvegén át nézzük őket? Talán nem is olyan szedett-vedett nárczió az ellenzék, mint ő magának előre elképzei? Jogában áll-e pálczát törnie úgy

előre fölöttük, hiszen ki lát bele szívük rejtekébe: lehet ott a hiba mellett nemes rugó is, mert hát a jónak és rossznak keverékéből áll az ember. Vagy ha tetteikben csakugyan nélkülöznék a nemesebb rugót, akkor bele kell azt ültetni szívükbe... igenis, hogy a nép politikailag érett legyen, arra is nevelni kell. Az elnyomatás korszaka pedig a maga zsan-dárjaival rossz, nagyon rossz iskola volt; az még a szabad polgárból is akárhányszor képmutatót faragott. Talán úgyis azért kell Kőszegen lámpással keresni embert, ki fölvetett sisakrostélylyal merne a hatalom birtokosaival farkasszemet nézni.

S ez a gondolat a fiatal embert szinte megnyugtatta, nehéz szívét megkönnyítette. Abban állapotott meg, hogy igenis, ő követi a Gondviselés útját s ha az egyszer vezérré szemelte ki, hát híven is teljesíti, mint ilyen tisztét, ő nem dresszirozni, hanem a szó szoros értelmében nevelni fogja a maga katonáit.

Fölpattant helyéről s fogta a kalapját. A templom felé vette útját. Karácsony napja volt, illendő, hogy az Úristenre is gondoljon kicsit.

És különös! a merre csak ment, az emberek mindenfelé olyan furcsán meredtek rá. Nézték, mint a borjú az új kaput: egészen ráfeledkeztek. S hogy mindez a bámészkodás nem egyszerűen az idegennek szólt, arról hamar meggyőződhetett

Losonczi Horváth Gyula. Csapat ember mellett haladt el, mikor valaki megszólal mögötte:

— Nézzétek, ez az a fiskális. Ez akarja kisöpörni a városházát.

A megjegyzéseket, melyeket arra tettek, már nem hallotta.

Tehát lám! Alig van itt egy napja s máris ismerik, máris tudják, mi szándékkal jött. Bizonyosan Schäfer András révén szivárgott ki a dolog a lakosság közé, más hiszen fiaszót se tudott az ő jöveteléről.

Voltak, a kik csodálkozással tekintettek rá, akadtak meg, a kik gúnyos mosolygásra húzták a szájuk szélét, minthacsak azt akarták volna vele mondani:

— Mit keressz itt, szegény ördög? Neked is jobb lett volna százszor másutt szerencsét próbálnod.

Elmentek mellette. Egyik-másik még kacagni is próbált és ez Gyulát végtelenül bántotta. Ha előbb úgy határozott volna, hogy faképnél hagyja a várost minden pereputtyostul, most szentül megváltoztatja szándékát. Olyan bántó, olyan boszantó volt az emberek viselkedése irányában, hogy csupán a sértett büszkesége és hiúsága is ráveszi, hogy befütsön kicsit azoknak a gyámoltalan gimpiknek, kik a maguk szűk látókörével azt hiszik, hogy jussuk van egy Losonczi Horváth Gyulát bolondnak tartani, őt kinevetni, megkacagni.

No csak gyertek! Csülökre magyar! Hadd ismerjük meg egymást nemsokára közelebbről.

Eszébe jutott, hogy nem ártana már borotválkoznia is. Belépett az ellenzéki hajlamú borbélyok egyikéhez. Azzal fogadta:

— Isten hozta, ügyvéd úr, alázatos szolgája. Végtelen szerencsésnek érzem magamat... Igenis, méltóztassék helyet foglalnia.

Gyulának el kellett mosolyodnia, ha akart, ha nem. Tehát itt is ismerik már. Nem rossz. Belenézett a tükörbe, nincs-e homlokára írva kiléte, különben majdnem megfoghatlan, hogy csaknem nevééről szólítják már mindenütt.

A kíváncsiság vette rá, hogy megkérdezze a borbélytól:

— És önök honnan, kitől tudják, ki vagyok, mi vagyok?

— Oh kérem — felelt a borbély hamiskás alázatossággal sunyorgatva — mi már ismerjük a tekintetes urat, nagyon is jól ismerjük. Ön lesz a mai városi rendszernek a megbuktatója.

Szünetet tartott s megint dicső társalgásra fogta a dolgot. De mert látta, hogy vendége nem hajlandó neki nyomban nagyobb szabású kijelentéseket tenni, melyeket még azon melegében másoknak odább ujságolhat, hát folytatta maga:

— Méltóztassék csak komolyan közénk ütni.

Igenis, tekintetes uram, mert tetszik tudni, ki kutyával kezd, annak bot is legyen a kezében. A mi embereinkkel nem lehet olyan könnyen dülőre jutni, ha csak amúgy szőrmentén simogatják őket, föl se veszik: igen vastag a pofájuk. Juhász Ráfael úr már régóta veszekedik velük, hanem...

Itt abbahagyta és szappanozni kezdte Losonczi Horváth Gyulát.

— No, hanem — biztatta ez jókedvvel a csacsogó borbélyt:

— No igenis, kérem — vette föl az a szót újból — nem tud velük zöld ágra vergődni, lévén kevés sütnivalója.

— Gondolja?

— Hogy gondolom-e? Tudom, számár az öreg, lelkemre mondom, nagy számár!

— Ne mondja.

— Az az — akadozott a borbély észretérve kicsit, hogy túlságosan elvetette már a sulykot s próbálta kiköszörölni a csorbát — nem úgy értem, hogy számár, mintha nála nagyobbak nem volnának, vagy mintha mi okosságra túltennénk rajta...

— Hogyan érti tehát mégis? — szorongatta Gyula emberét mindjobban, kit a dolog kezdett már mulattatni.

— Hát úgy, hogy ő különben igen derék ember.

Nagy a gazdagsága, csak olyan fukar nem volna mellette. Van tekintélye s hozzá sokan félnek is tőle, kivált az adósai. Ha valaki, hát ő tehetne valamit, de már régi igazság, hogy sok lúd disznót győz. Tökéletesen úgy van az, uram, igenis, kérem. Azért nem megyünk semmire.

— Tehát ön is ellenzéki?

— Pedig milyen! A polgármester derék ember volna, hanem a kapitányt akár pohár vízbe is belefotánám mindjárt. Remélem, ügyvéd úr, ha egyszer nekik támad, akkor a kapitányon kezdi: ezt tessék kilódítani elsőben.

— A polgármestert, meg a jegyzőt kell kidobni először — szólalt meg egy stentori hang az ajtóban. — Azok a gazemberek, kik nem tartják szavukat. Jó napot kívánok.

— Alázatos szolgája, korcsmáros úr — fogadta a borbély az új vendéget — régen láttam.

— Ne igyék mindig másutt, akkor többször lát.

A borbély mentegetőzött, hogy hiszen dehogy is iszik. Újabban egészen ellene mondott a borknak. Az ügyvéd pedig azalatt kicsit szemügyre vette az újonnan érkezettet. Annyit már tudott róla, hogy korcsmáros s ha nem csalódik, ugyanaz lehet, kiről Juhász neki tegnap beszélt, ki taglóval akart berontani a városházára, a miért fiát hivatalnoknak oda be nem fogadták. Azért olyan jó

barátja a polgármesternek és főjegyzőnek, hogy őket szeretné először is dorong végre fogni.

— A sok élehetetlen fráterja között a kapitány még a legderekabb ember, van benne bátorság s azt becsülöm az emberben.

— Igen is, magam is nagyon becsülöm — fordított a köpönyegen a borbély és bemutatta Losonczy Horváth Gyulát a korcsmárosnak.

Az végtelenül örült a szerencsének s mindjárt meghívta; tisztelje meg őt becses megjelenésével az ellenzéki körben. Mert az nála tartja az üléseket s ott azután többet is megbeszélhetnek.

A borbély éppen végezett. Gyula fizetett s ajánlotta magát. A borbély, mikor a kalapot átadta neki, úgy súgta még a fülébe:

— Először mégis csak a kapitányt tessék kikezdeni. Hanem diszkrécziót kérek, uram. Alázatos szolgája — folytatta fönhangon — máskor is legyen szerencsém.

Gyula megígérte neki a szerencsét és odább állott. Lelke mintha pillanat alatt fölszabadult volna egészen a lidércnyomás alól, mely két órával előbb még rája nehezedett. Azok az emberek egészen fölviillanyozták. El kellett mosolyodnia, hogy rágondolt, mit látott, tapasztalt. Mig Juhász Ráfael jellemzéséből ismerte csak a maga embereit, dühös volt, el tudott volna keseredni, de most hogy húsba

és vérbe öltöztetve látta maga előtt a kisvárosi határozatlanságot a felületes kapkodással, a bátortalanságot a nagyhangú fenegyerekeskedéssel, Isten látja lelkét, a világért se tudott volna haragra lobbanni, nem tudott dühös lenni rájuk. A borbély és korcsmáros mód fölött mulattatták, a mint ki-ki a maga módja szerint adott kifejezést érzéseinek s ellentétes álláspontjuk daczára közös akarattal olyan vaktöltéssel lőttek, melyre persze csibe kevés, de annyi se fordul föl.

— Jó emberek ezek alapján véve — gondolta magában Gyula — igazán csak okos vezér kell nekik s annak kezében még használható anyag is válhatik belőlük.

Jó kedvvel állított be Juhászékhoz.

Ott már várták s nyomban hozzáültek az ebédhez.

Az asztalnál Juhászné elnökölt, ki bőbeszédűségével túltett még a férjeurán is; folyton a politikát feszegette s láthatólag annyira otthon volt azon a téren, mintha bizony a városi intriguáknak minden szála az ő kezében futna össze. Ő tudta a főjegyző családi körülményeit, a kapitány magánösszeköttetéseit, ismerte a nevezetesebb szereplő egyéniségeknek Achilles-sarkait, ki hol sebezhető meg elsősorban, míg azután elvégre a polgármesternél állapotodott meg. Jól letette azt is, azután azt kérdezte:

— S a kilátásbeli vőhöz nem volt szerencséje, ügyvéd úr? Mit szól hozzá?... Nem volt ott tegnap este?

— Tegnap? nem — felelt Losonczi Horváth Gyula, de folytatni nem folytathatta, mert az aszszony mindjárt belekapott a szavába:

— Persze későn érkeztek meg. Hanem reggel, azt hát csodálom, hogy reggel, mindjárt hajnalban be nem állított.

— A reggelinél találkoztunk.

— Ah? csakugyan! no azt előre gondoltam. Szegény Schneider Győzött tisztára bolonddá teszik azok az emberek. Nyargal hozzájuk későn-korán, mintha bizony egy kerék híjával volna.

— Én is sokat nyargaltam hozzátok, kedves anyjukom — szólt közbe Juhász mosolyogva.

— Az egészen más.

— És miért volna más?

— Mert utánam mások is szaladtak — emelte meg büszkén fejét Juhászné — három párbajt vívtak miattam.

— No csak az kellett volna, hogy egybe én is belekeveredjem.

— Nem szégyenled magadat? — utasította rendre férjét a háziasszony méltatlankodva — hát te gyávább lettél volna a többinél? Kár, hogy csak most tudom...

— No bizony... még utóvégre bolondot tettél volna talán. Igazán kár lett volna, kár azért a szép lakodalmunkért s különösen azért a nagyszerű prédikációért, melyet a pap mondott. Ha akkor benne szorul, még most is furná talán az oldalát.

Szívből elkezdett kacagni a bolond ötletének s Gyula is szinte mulatott a házastársak kötekedésén. Csak Juhászné boszankodott kicsit s úgy folytatta:

— Ne zavarj ki mindig! Azt se tudom már, mit akartam mondani. Azaz lám, igaz. Furcsa párti az a Schneider: se vagyona, se hivatala.

— Nincsen-e? — csodálkozott Juhász — aztán hogye volna, hát a nagy Pegony-féle vagyon kire néz? Nem adok neki öt esztendő és hatvan-ezer forint üti a markát; úgy ám, lelkem, tudja Pál mit kaszál. Pegonyné nagyon könnyen elpatkolhat azalatt az idő alatt s akkor Schneider uram nem megvetendő párti.

— Pegony? — szólt közbe Gyula csak éppen hogy ő is valamit mondjon — nemde az én házi-asszonyom is Pegony? talán csak...

— Az, az... ugyanaz, kiről beszélünk — magyarázta ki magát Juhász Ráfael — szegény ördög minduntalan hivatja a doktort, vékony szerrel lehet nagyon. Mondom no, egy-kettőre elpatkolhat.

— Csak leld — boszankodott Juhászné, hogy az ő ura mindenben ellenkezik vele — az olyan

öreg asszonyba valósággal beleszárad a lélek; bunkóval jöjjön a halál, ha azt akarja, hogy kiszakadjon belőle.

— Öreg asszony, öreg asszony, csak ne beszélj galambom! Hát olyan öreg, mint te; sokszor halottam tőle, hogy egy esztendőben születettek.

Juhászné haragos mozdulatot tett és gyilkos tekintetet vetett az ő derék férjeurára, ki az igazságot minden áron — még gorombaság árán is kész kiköpesztetni.

— És annyi pénze van? — kérdezte Gyula hamarosan, hogy a beállott szünet kínosságát kicsit enyhítse.

— Neki hiszen nincsen igen — felelte Juhász — hanem... no igen, egész története van a dolognak. Érdekli talán?

— Miért ne? hiszen a háziasszonyom!

— Nem bánom, hát el is mondhatom. Pegony Emilnél kell kezdenem. Hires gyerek volt annak idején, nem gyűjtött kincseket, melyeket a rozsdá és moly megemészszen itt a földön, hanem azért mégis szépen volt neki. Apja után annyi maradt reá, hogy a felét se tudta elverni. Vég szürete is volt akkor a cigánynak, dinom-dánom állott Emil házában hónapszám. Hanem bele is ütött a nyavalya a gyerekbe hamarosan s erősen kezdte rángatni mindkét lábánál fogva a sír felé. Akkor azonban

rövid időre megokosult s eszébe jutott, hogy neki van még egy öcscse, kit apja, mert akarata ellen házasodott, kitagadott a jussából. No és úgy találta, hogy neki szegény Sándorral szemben még kötelezettségei vannak. Jóvá akarta tenni, mit apja vétett. Csakhogy az nem ment olyan könnyen. Pegony Sándor éppen akkor a szabadságharcz hősei között küzdött s boldogtalan neje, kit alig két hónapra lakodalmuk után hagyott el, hogy fölcsapjon katonának, hírt sem hallott felőle. Könnyen meglehet, hogy talán bele is botlott már valahol egy ágyúgolyó; vagy valami kozák lándzsája oltotta ki nemes életét. Emil legalább pipadohányt sem adott volna az életéért, azért is csináltatta meg úgy a végrendeletét, hogy minden vagyonát öcscsére, vagy ha lesz gyermeke, esetleg arra hagyja, de ha sem öcscse nem kerülne meg, sem gyermeke nem születnék időközben az özvegynek, akkor utóbbi kapja ugyan a család házát, de a többi vagyon unokaöcscsét, Schneider Győzöt fogja illetni, azon kikötéssel mindazáltal, hogy az akkor még bölcsőben alvó gyereket kötelezte a házasságra — ne pazarolja el annak idején majd az életét, mint azt végrendelkező tette — mert ha lump válnék belőle s nem alapítana családot, hát az összes Pegony-féle ingók és ingatlanok a város tulajdonába mennek át. Szóval no, Emil uram még halála után is iszo-

nyúán zavarta és zavarja a vizet. Az emberfia tulajdonképen mai napig se tudja, ki lesz az igazi örökös.

— Pegony Sándor tehát elesett a szabadságharcban? — kérdezte Losonczi Horváth Gyula érdeklődéssel.

— Éppen az a különös, hogy nem esett el és fia is született még időközben.

— Nos, hát akkor?

— Akkor is ott vagyunk, hol a mádi zsidó. Azon kezdem, egyszer csak nyoma veszett mind a kettőnek. Úgy történt, hogy Világos után, bujdosásra adta a fejét, mert a német halálra kereste. Mi persze nem tudtuk, hol, merre van, csak az özvegye konyított hozzá valamelyest, hanem abból, ha kőpadra húzzák, akkor se lehetett volna egyetlen szót kicsikarni. A mi különben természetes is. Később hallottuk, hogy álnév alatt Budapesten egy gyárnál valami felügyelői állásra tett szert. Feleségét nem vihette magával, azzal elárulta volna kilétét vagy legalább is kitette volna magát annak a veszedelemnek, hogy nyomára jönnek. Azt azonban mégse tudta kiállani, hogy övétől annyi esztendőszám távol legyen. Az ötvenes évek elején történt, egy éjjel haza került, de másnapra ismét odább állott, magával vivén kicsi gyermekét. Magánál akarta tartani egyideig, a mint később Pegonynéól érte-

sültünk, örülni akart ő is a fiának pár hónapig, hogy azután megint visszaadja édes anyja gondviselő szárnyai alá. Hanem azután megszakad minden. Akárcsak a föld nyelte volna el mindkettőjüket, szegény Pegony Sándorné még csak hírt se hallott felőlük. Elfogták-e vagy amúgy jártak talán szerencsétlenül — senki se tudja, huszonöt esztendeje gyászolja már őket szegény asszony. Pedig nem maradt tétlen, nem tette kezét az ölébe, kutatott, keresett, tenger pénzt áldozott, hanem hasztalan, nyomuk veszett mindörökre. Bizonyosan rátaláltak a túlvilági országútra, onnan pedig nem fordul vissza senki sem. Így azután az agglegény öröksége még mindig függőben van. A házat az özvegy bírja, de a többi vagyon városi kezelés alatt kamatozik és növekszik. Ha nem csalódom, hát megüti a hatvanezer forintot is. Az pedig mind Schneider Győzőre vár. S most mondja csak, ügyvéd úr, olyan nagy bolond-e bátyám, a polgármester, ha azt a semmiházit mindenáron horogra akarja keríteni a lánya számára?

Losonczi Horváth Gyula nem felelt, csak a vállát vonta mindössze. Feje is mintha zavart lett volna, az a kérdés kicsit kellemetlenül érintette. Tekintete véletlenül Matild tekintetével találkozott, ki az egész elbeszélés folyamán akárcsak oda se vágott volna, mit mond atyja. A dolog látszólag

csöppet sem érdekelte. Hanem most a végén szinte ráfeledkezett az ügyvédre. Észrevette mozdulatainak arckifejezésén, hogy a fordulat, melyet a társalgás vett, éppen nincsen inyére.

Juhász Ráfael pedig folytatta:

— S úgy látszik, sikerült is a dolog Andrásnak. A fiatalokat félig-meddig már jegyben is járhatja. Erősen utána van a gyerekeknek.

— De hát még a leány! — tette hozzá a háziasszony — tisztára bele van bolondulva abba a léhűtőbe. Talán a Dunába ugranék, ha faképnél találná hagyni. Soha olyan leányt! Úgy látszik, az is csak a pénzen kap, mert hitemre mondom, csöpp különös sincsen azon a Győzőn.

— Ej mama, hagyjuk szegény Irmát — vetette magát közbe Matild, ki az ügyvédet megfigyelve, jól látta, mennyire kellemetlen néki az a tárgy — beszéljünk inkább másról.

Hálás pillantás volt Gyula részéről jutalma, melyből őszinte melegség, rokonszenv sugárzott. A szép leánynak természetes szerénysége s kedves modora különben is lebilincselte. Tökéletes ellentéte volt szülőinek, kik folyton kritizáltak, másokat bíráltak. Hagyta őket beszélni, csak közbe lebbent el egy-egy mosoly piros üde ajkáról s az is inkább a részvétnek, mintsem a bántó gúnynak mosolya volt.

— Jól van no, lelkem — szólt a mama büszkeséggel tekintve szép gyermekére — ha éppen úgy kívánod, hát beszélhetünk másról is. Mondd el, fiam, az ügyvéd úrnak, mennyire sajnáljuk, hogy tegnap este is már nem lehetett szerencsénk. Talán jobban mulatott volna nálunk, mint amazoknál.

— Remélem, mama — válaszolt Matild kedves természetességgel — az ügyvéd úrnak így sem lesz oka panaszra. Karácsony estéjét mindenütt kellemesen töltjük, hol szívesen látnak bennünket. S azután — folytatta ragyogó szemeit átható tekintettel Losonczy Horváth Gyulára szegezve — Irma művelt kedves leány, én árnyékába se léphetek.

— Kisasszony! — szólalt meg Gyula s tekintéből mintha szemrehányás szólt volna — nagysád túlzott szerénységével tisztára zavarba hoz.

Matild megelégedett ennyivel s nemének veleszületett tapintatával nem feszítette tovább a húrt. A háziasszony különben is közbekottyant mindjárt.

— Ej! ej! leányom, hát mutasd meg egyszer, ki, mi vagy? Mi lakik benned? Ma alig ismerlek reád. Én is azt mondom, ne légy túlságosan szerény, mert hát a szerénység rendesen csak a buták kénytelen erénye. Mondd el, hogyan mulattunk mi tegnap. Mert ne tessék ám azt hinni, hogy mint afféle parasztok, vagy kisvárosiak mindig csak a kis Jézus naiv komédiáját játszottuk, mint talán Schäferéknél

is odaát. Tudom, eleget imádkozott náluk Horváth úr. Nálunk ráismert volna a nagyvárosra. Vendégeink voltak vacsorára, azután énekeltünk, zongoráztunk, csak éppen hogy tánczra nem kerekedtünk.

— Hadd azt mama, kérlek — szólalt meg Matild.

— Aztán miért hagynám? Hiszen nagyvárosi előtt beszélek, ki a százados előítéleteken fölül emelkedve, nem botránkozik meg az ilyenek. Igenis, mulattunk s ha a te szeszélyed a papát éjféli misére el nem hajtja...

— Nem is ülök föl neki többet — kapott az asszony szavába Juhász Ráfael.

— Mondom, ha te annyira nem hajtasz, hát hajnalig se szakad talán vége a jókedvnek. Hanem...

— De mama.

— Csak azért is megmondom. Igenis, hadd pirongasson meg az ügyvéd úr, tetszik tudni, az én kis lányom még kicsit bigott. A zárdában ragadt rá.

— A vallásos kedély minden nő lelkének legdrágább kincse s én tisztelettel hajlok meg előtte mindenkor — vette Matildot Gyula védelmébe.

— No persze, ilyenek a fiatal emberek manapság — nevetett Juhászné — ha fiatal lányról van szó, mindjárt készek a bókkal.

— De én őszintén beszélek.

— Elhiszem, el — hagyta rá az asszony s hamiskás mosolylyal fenyegette meg a fiatal embert.

— Ilyen dolgon ugyan kár czivódni — szólalt meg hosszú hallgatás után végtére Juhász Ráfael. Térjünk inkább át a dolog velejére. Hosszú küzdelmek, nehéz harczok várnak ránk s hogy azokban győzelemre is vihessük fegyvereinket, oda tehetséges s lelkes hadvezérre van szükségünk. Kérlek, kedves Matildom, ajánld föl az ügyvéd úrnak a fővezérletet, neked talán nem ád kosarat s a mellett a babona is azt tartja, hogy a fiatal lányok kezdeményezését siker szokta koronázni.

— Nos ügyvéd úr — szólt Matild helyéről fölpattanva és Gyula elé állva — én kérem, legyen a kőszegi ellenzéknek rettenthetetlen vezére.

— Kisasszony, kérése nekem parancs — válaszolt Gyula mosolyogva.

— Akkor hát vigye diadalra a zászlót, melyet most adok kezébe s legyen róla meggyőződve, hogy ezer szem kíséri mindenüvé, ezer kéz tapsol majd sikereinek s én...

— És nagysád? — kapott sietve szavába Gyula.

— Nos hát igen, én csak egyszerű nő vagyok, szavam nem sokat nyom a latban, de azt főtartom magamnak, hogy én övezhessem majd babérrel homlokát.

— Matild kisasszony elismerése lesz nekem a legszebb babér s két ragyogó szeme a legszebb biztatás a csüggedés idején.

— Diadalról beszéljünk s ne csüggedésről — mond a szép hölgy büszke önérzettel s kezét nyújtá Gyulának.

Az ügyvéd hogy azt a fehér formás kezét érintette, úgy érezte, mintha különös érzés nyilalna át egész valóján. E pillanatban beigért volna vakon mindent. Annak a nőnek szinte ellenállhatlan hatalma volt fölötte. Most érezte, hogy igaza volt Juhász Ráfaelnek, mikor szép leányát is tényezőnek állította oda a megindítandó hadjáratban. Tényező is, még pedig döntő tényező lehetne, hogy ha hatalmának öntudatára ébredve képes volna lelkiismeretlen játékra vállalkozni. De nem... Gyula megriadt attól a gondolattól, hiszen az szentségtörés volna olyan teremtéssel szemben, kinek ártatlan tiszta lelke mint a fellegtelen égbolt napja ragyog tiszta szemében... nem, nem, ilyen angyali teremtetést kár volna belevonni oly játékba, melyben színészszé kellene lennie, hol a tettetés letörölné lelkeről a tiszta érzésnek, a hamisítatlan természetességnek üde himporát. Őt meg kell hagynia a maga körében, arra teremtetette az Úristen, hogy annak idején boldogítani tudjon valakit, nem pedig hogy szívtelen játékot űzzön a hiszékeny szivekkel.

A politika a férfiak dolga, ők nyílt sisakkal állhatnak egymással szemközt, holott a nők a politikában rendesen csak a vakond munkája, az alattomos intrika szokott osztályrészül jutni.

Az ebédnek vége volt, még rövid ideig társalogtak együtt az egészen fényes berendezésű szalonban s azután Gyula ajánlotta magát.

Mikor Matild előtt magát meghajtotta, ez ismét egész barátsággal nyujtá neki kezét s a bizalom őszinte hangján mondá:

— Remélem, ügyvéd úr, gyakran fog ezentúl szerencséltetni minket. Ha jól érzi magát körünkben, tekintse házunkat otthonának. Úgy sincsen senkije, engedje meg legalább, hogy barátainak tekinthessük mi magunkat.

— Végtelen hálára kötelez, nagysád — volt Gyula válasza — s legyen meggyőződve róla, ha az egész várost ismerőseim közé számíthatnám, mégis az önök kedves körét keresném föl legszívesebben.

— Szavánál fogjuk — mondá Juhász Ráfaelné.

— Úgy van, barátom, szavánál fogjuk — hagyta rá a házigazda s vendégét kikísérte egészen az ajtóig.

VII.

Pegonyné.

Losonczy Horváth Gyula a legkellemesebb benyomásokkal hagyta el Juhászékát. A mennyire kellemetlenül érintette magának Juhász Ráfaelnek nagyon is szemmelátható korlátoltsága, melyet még a borbély is meg mert kritizálni; a mennyire rosszul hatott reá az asszony nagyzó hóbortja s a mindenbe való tapintatlan beavatkozása, annyira lebilincselő volt leányuk a maga szerény, természetes modorával, szépségét nem is említve. Szive jóságát mutatta ki, mikor Irmáról a figyelmet elterelte, vallásos lelkületéről győzte meg a fiatal embert, hol szégyenkezésre talált inkább okot a karácsonyest megszenteltetésében, mintsem dicsekvésre, a hogy azt anyja képzelte. Különös! Szinte alig hihette, hogy Matild Juhászék gyermeke legyen.

Maga se tudta miért, de önkénytelen is párhuzamot vont közte és Irma között. Úgy érezte, hogy a mult ehhez vonzotta; az érzés mindazáltal, mely őt Irmához fűzte, valami megmagyarázhatlan keserűséggel töltötte el. Lelkére mintha sűrű köd borult volna, mely Irmának szelid vonásaira is fátyolt takart, hanem a háttérben mint a kelő

nap a tavaszi párák mögött, úgy mosolygott s tört keresztül egy eszményi kép — a szép Matildnak csábos alakja.

S ő nézte azt az alakot hosszan, merően; közbe mintha megrezzent volna, mintha szemrehányást tett volna neki valami, a miért azon a képen annyit elmereng, hanem a másik pillanatban úgy érezte, hogy inkább neki volna oka valakinek szemrehányást tennie... De mégse tette. Hiszen mi köze neki Irma elhatározásához? jogában áll-e számon kérni tőle, miért adta el szívét egy másiknak, olyannak, kivel ő csöppet se tudna rokonszenvezni? Vagy talán nem is adta el neki szívét, talán úgyszem szereti... Talán igazuk van Juhászéknak, hogy őt atyjával egyetemben csak a számítás vezeti. Annál rosszabb; Gyula álmaiban eddig Irma mint valami különös lény, a közönséges embereknél magasztosabb teremtés jelent meg s hogy álmaiban csalatkozott, az fájt neki, keserűséggel töltötte el.

Mikor otthon a kapunál befordult, majdnem halomra nyargalt egy kicsi pápaszemes emberkét. Ő sem nézett s a másik is egyéb dologgal volt elfoglalva. Még szerencséje, hogy akkor szólalt meg éppen, mikor Gyula majd feldöntötte.

— Azután siessenek csak a patikába, de nyomban — mondá parancsoló hangon egy cselédnek. —

Pa-pardon — tette hozzá ijedten visszakapva fejét, hogy Losonczi Horváth Gyula minden visszahőkölése daczára is belebotlott.

— Rajtam a sor, hogy bocsánatot kérjek — szólt Gyula röstelkedve — vigyázatlan és szórakozott voltam. Apropos! Beteg van talán a házban?

— Igenis, kérem — válaszolt a kis ember, magát meghajtva — Szenté Flórián, orvos vagyok; Pegonynéhoz hívtak.

— Örülök a szerencsének — mondá Gyula magát viszont bemutatva.

Áh! — tört ki az orvos a fiatalembert végig mérve — valamit már hallottam. Igen, igen, engedje meg ügyvéd úr, hogy egyike legyek én is az elsőknék, kik mint városunk derék új polgárát üdvözlík. Isten hozta!

Kezét nyújtá Gyulának s szívélyesen megrázta ezét.

— Köszönöm, orvos úr — hajtotta meg magát az ügyvéd — hanem megbocsát, ha kíváncsi volnék háziasszonyomra. Tehát beteg? Komoly a baj?

— Ejnye, no bizony, asszony nál soha sincs komoly baj.

— Hogy érti azt orvos úr?

— Csak úgy, hogy a míg az asszonyoknak még pörög a nyelve, addig nem veri őket földhöz

semmiféle kórság. És Pegonynénál még annál is kevesebb a baj.

— De hát az a sietség a patikába?...

— Lári-fári! csak amolyan szokás mondás. Azt csak nem hagyhatom meg a cselédnek, hogy álljon meg az utca végén valami bakával és traktáljon vele vagy két óráig. Mert hát kérem, megteszik ám, ismerni kell a mai cselédek. S azután szegény asszonynak úgyse használ, mit orvos rendel.

— Ne mondja.

— Úgy van az kérem tökéletesen. Kedélybetegség az egész s arra nem igen tartanak orvosságot a patikában.

— De hát akkor minek rendelnek mégis az ellen is az orvosok?

— Muszájból, hogy ne tartsanak bennünket szamaraknak.

Erre már Gyula nem tudott felelni. De nem is volt ideje, mert megint az orvos kezdte meg.

— Tudja ügyvéd úr, hiszi vagy nem, de végtelenül örvendek, hogy megismerkedhettem önnel. Ellenpárti vagyok ugyan — pár száz forintot tesz tudni húzok a várostól is — hanem az nem zárja ki, hogy önt nagyra ne becsüljem. Én az ellenzékkel is nagyban rokonszenvezek, mert hát mi a manó, orvos annak is csak kell. Nyíltan nem foghatom pártját, azt remélem, méltányolni fogja

tudni, hanem amugy mint jóbarátra mindig számíthat reám. És azután önnek könnyű lesz nálunk czélt érnie. Olyan derék fiatalember fikomadta! csak az első sikertől függ. Akkora eredményt tudjon csak fölmutatni, mint a kezem feje s hitemre mondom csapatostul szaporodnak meg az ellenzék hivei már csak a maga kedvéért is. Még magam is átpártolok. S remélem, csak meg fogja tisztelni szerény házamat nagyrabecsült látogatásával.

— Kötelességemnek fogom ismerni.

— A lányom végtelenül fog örülni. Teréz okos hölgy s nagyszerűen tud zongorázni. No meg én se vagyok olyan vadember, milyenek kikiáltanak, higgye el, olyanokat mulatunk, hogy morogni kezd bele a sötét éjszaka. No? parolát rá.

Kezet fogtak és elváltak.

Losonczi Horváth Gyulának majdnem kedve lett volna utána nézni. Ilyet sem ért hamarjában. Meghibbant annak a Szenté Flórisnak talán a fejében valami, vagy tényleg okos észszel hordta össze mindama czifra dolgokat? Az ügyvéd nehezen tudta eldönteni. De hát bolond embert nem hívnak beteghez s a város se szokta fizetni az olyanokat... Hanem ha meg minden szavát készpénznek veszi, akkor maga jön a legnagyobb zavarba. Hogyan! hát olyan emberekből áll az uralkodó városi párt, kik minden ok nélkül, csak

amugy szire-szóra cserben hagyják tulajdon zászlójukat. Hiszen ha a többi is így tesz, akkor hát fölfújhatja a tekintetes polgármester úr a maga rettegő hatalmát: cseréplábakon jár az mint a bibliai aranyfejű ember, melyet egy kődarab földöntött. Manó látott még olyan embereket.

Hm. Még megéri, hogy igazságot kell adnia Juhász Ráfaelnek, ki az öregeket vele akarja meghódíttatni. Furcsa logikával dolgoznak azok a kisvárosi emberek s mégis... Ők ismerik magukat legjobban. Nem emlegetett az orvos egy leányt, ki nagyszerűen tud zongorázni?

Nem folytatta, mert ajtóhoz ért. Eltévesztette a tulajdon szobáját és véletlen éppen a háziasszonyhoz nyitott be.

Az ablak mellett karosszékből találta, fejét féloldalt hajtva. Mikor az ajtó megnyílt, bágyadtan vetette föl pilláit s hogy új lakóját ismerte föl az érkezettben, még a fejét is megpróbálta emelni. Ötven felé járó tisztes nő volt megnyerő vonásokkal, melyekbe mélyen beleette magát bizonyos fájdó melankólia. Valamikor szép lehetett, mert még így romjaiban is meglepte Gyulát a szabályos arc, melyre dús barna hajzat vetette sötét árnyát. Alig egy-két fehér szálat tudott még belelopni az idő, pedig hát szegénynek jóformán kijuthatott az életben már a bánatból. A fiatal ember szinte meg-

örült neki, hogy a véletlen idevezette, szívében önkénytelen is gyengéd részvét kelt a beteg irányában.

— Jól látok? — vette föl Pegonyné a csöndes csudálkozás hangján a szót — ügyvéd úr jó egy beteget meglátogatni?

— Miért ne? eljöttem, megkérdezni, hogyan érzi magát. S ha szívesen lát, meg fogom tenni többször is.

— Isten áldja meg a jó szívét, uram — volt a hálás felelet — Isten hozta!

Kezét nyújtá az érkezettnak s egy székre utalt kérve őt, telepednék le legalább egy pillanatra.

— Lássa — szólalt meg utána a megadás panaszos hangján — nálam a betegség nem ujság. Régi bajom ez már énnekem és sokszor utólér. Szenvedésre születtem s alig is jutott az örömből. Ha mind elmondanám, hosszú sor volna: nem győznék végig hallgatni egy szerencsétlen asszony s egy boldogtalan anyának kesergő panaszkodását. Inkább el se kezdem.

— Valamelyest már hallottam a csapásokról, melyek érték. Ugyebár férje és gyermeke vesztét siratja?

A beteg nem felelt, csak két néma könnycsepp gördült ki pillái alól.

A fiatal emberen is meghatottság vett erőt, szinte

megerőltetésébe került, hogy a látszólagos nyugodtság hangján elmondja:

— A ki a megpróbáltatást és bánatot adja, tud az adni megnyugvást és vigasztalást is.

Pegonyné keserűen rázta a fejét. Úgy tette hozzá:

— Szeretteimet nem adja nekem vissza többé.

— Ha vissza nem adja, pótolja másokkal.

— Másokkal?! — kiáltott föl fájón a beteg — ezt ügyvéd ur maga sem hiszi. Ugyan ki lenne vigasztalója egy elhagyatott, beteg öregasszonynak?

— Egy másik elhagyatott. Olyan teszem, kinek szintén senkije a világon, ki tudja, mert életén keresztül keserűen tapasztalta, mit tesz az, apátlan, anyátlan árvának lenni.

— Kiről beszél, uram? — kérde a beteg ijedten.

— Önmagamról.

— Tehát ön is?... itt elakadt s az őszinte részvét tekintetével pillantott a fiatal emberre, kin lassan-lassan egészen erőt vett érzése. Arcza kipirult, hangja ellágyult s úgy folytatta:

— Igen, én is ismerem az életet a maga szomorú oldaláról. Magamra állok s épp azért meglehet talán, úgylis azért vezetett az Isten ide, hogy mint másutt is már, úgy ebben a városban, akarom mondani, ebben a házban is szerető anyáról gondoskodjék részemre.

— De uram! — tört ki Pegonyné tétova tekintettel. Az ügyvéd szavai egészen megzavarták.

— Látom, asszonyom — szólt Gyula a tisztelet gyengédségével — nem bizik bennem. És én azt természetesnek találom. Hiszen alig ismer. Hanem remélem, másképp is lesz az még. Ha nem akar velem szemben egy szerető anya szerepére vállalkozni, jó, nem teszek szemrehányást, azt azonban meg nem tilthatja nekem, hogy egy sokat szenvedett tisztas asszonynyal szemben gyermeki tisztelettel és ragaszkodó szeretettel ne viselkedjek. Ebből a szempontból bírálja meg jövőre minden tetteimet. Most pedig, látom, nyugalomra van szüksége: egyelőre ajánlom magamat.

Fogta kalapját és visszavonult.

A beteg szívében magas hullámokat vertek föl az ügyvéd szavai. Hinni sem akart szemének fülének. Annak a szívnek, mely eddig csak bánathoz és lemondáshoz szokott, sok is volt a váratlan boldogság lehellete, mely a nyíltan s nemes önzetlenséggel beszélő fiatal ember előadásából önkénytelen megcsapta. Álomnak gondolta az egészet, szép álomnak, melynek varázsa boldogít, de egyúttal bilincset is rak a nyelvre. Szó kevés, de annyi se jött ajakára, mivel megköszönje lakójának jószágát, ritka nemességét. Úgy meredt csak némán a távozó után, de tekintetéből most már nem ijedelem, két-

kedés beszélt, hanem végtelen elragadtatás, hála és köszönet.

Az ajtó már rég becsapódott, mikor végre szóhoz jutva fölkiálthatott.

— Istenem, hát megelégtelted már szenvedésemet? Legyen áldott a te szent neved.

Losonczi Horváth Gyula pedig nyugodni tért. Mióta Budapestről megindult, ez volt első éjjele, melyben kedvére kipihenhetette magát. Bele is aludt alaposan a reggelbe. A fáradt idegek és test megkívánták a magukét.

Reggel Juhász Ráfael verte föl. Nagy ujsággal jött: csak úgy lelkesedett bele.

Azt akarta Losonczi Horváth Gyulának tudtára adni, hogy iszonyú zavar uralkodik már az ellenpárton, mert csak onnan magyarázható, hogy a főispán, Kaposmérői Mérey Ákos még előtte való nap nála járt.

— Mit akart? — kérdezte Gyula.

— Mit akart volna? — vágta magát büszkén színállásba Juhász — mit mást, mint engem, a pártvezért, megtisztelni.

— Az nem tartozik én reám — veté oda vállát vonva az ügyvéd, ki jól tudta, hogy a másik sokat akar mondani, de azt szeretné, ha minden szót fogóval huznának ki belőle. Azért terpeszkedett ott előtte olyan titokzatos fontoskodással. No és

Gyula nem vállalkozott arra a szerepre. Hagyta egyszerűen a másikat fontoskodni.

— Hát — kezdte végre Juhász megunva a hosszú hallgatást — az sem tartozik talán önre ügyvéd úr, mit a főispánnal végeztünk?

— Nem tudom — volt a rövid válasz.

— Pedig gondolhatná. A főispán nem került volna meg, ha körmükre nem égne túl valami.

— Meglehet.

— Úgy van az és nemcsak hogy meglehet. Már is kezdenek gabalyodni.

— Azt se bánom.

— Mi hiszen nem bánjuk, de bánja a főispán. Valamit hallott valahol harangözni, mintha hatalmas akció volna készülóban s hogy a dologban mégis tisztábban lásson, hát eljött hozzám és tőlem kért fölvilágosítást.

— Nos és megadta neki, Juhász úr?

— Hogy meg-e? S még mennyire. Lóvá tettem tisztára.

— Ne mondja.

— Úgy értem, no, a mennyire már egy főispánt lóvá lehet tenni.

— És mennyire lehet?

— Annyira, hogy megnyertem a mi részünkre; úgy tessék érteni, az ellenzék részére.

— Az nagyon szép.

— De még milyen! Azt mondja, kedves ügyvéd úr, hogy félgyőzelem egy maga. Elhitettem a boldogtalannal, hogy nálunk tulajdonképen az országos Deák-párt van alakulóban, melyet neki, főispán létére okvetlen támogatnia kell. Az eddigi városi klikk semmiféle politikába sem ment bele, legalább az országos politikába nem szólt bele, hanem a maga szűkkeblűségével folyton csak a tulajdon hasznát kereste. A most alakulóban levő párt a helyett az ország hasznát, a királyság érdekét írja zászlajára. Küzdeni fog a fölrati párt ellen éppúgy, mint bármiféle önzés ellen, akármi oldalról jöjjön az.

— No és a főispán készpénz gyanánt vette azokat a kijelentéseket? — kérdezte gúnyosan Losonczy Horváth Gyula.

— S még mennyire? — válaszolt buzgóságától elkapatva Juhász Ráfael — megígérte eleve is támogatását: minden körülmények között számíthatunk rá. Bármilyen legyen, a mi nem nyeri meg tetszésünket, megfölebbezzük; a többi már a főispán dolga. A táblánál vagy a minisztériumnál úgy megsemmisítik a gézengúz népség minden határozatát, hogy a vízözön se moshatná el jobban. Legközelebb meg is próbáljuk. Istenucsce megpróbáljuk... Lesz majd lótás-futás, ijedelem az ellentáborban. Már is látom a kétségbeesett ábrázatokat.

— Hanem azért a medve bőrére még egyelőre nem iszunk, Juhász úr?

— Pedig ihatnánk, hitemre mondom, hogy ihatnánk, csak volna, a ki fizessen. Barázdában halad minden, mint a parancsolat. Jöjjön, ügyvéd úr!

— Hová menjek?

— Jöjjön velem, mutogassuk magunkat kicsit az embereknek.

— Nem vagyunk komédiások.

— Komédiások, hiszen persze hogy nem vagyunk, inkább mi leszünk a nézőközönség, hadd gyönyörködjünk az emberek halálos félelmében. Mert hát tetszik tudni, a félsz úgy kikezdte őket, mint a tél az esztendőt a kalendáriumban.

— Szép, szép, kedves Juhász uram — fejezte be higgadt kimértséggel Horváth Gyula a dolgot — hanem én csak amondó vagyok, lassan járj, tovább érsz. Kár volna magunkat előre nevetségessé tenni, mert még könnyen elbukhatunk. S ha meg győzni találnánk, akkor is jobban illik férfiúhoz a komoly szerénység, mint az éretlen henczegés.

A MÁSODIK KÖTET TARTALMA.

	Oldal
I. Elevenen eltemetve	5
II. Az éhhalál torkában	36
III. A cél felé	53
IV. Hogyan ülték Schäferéknél karácsony estéjét?... ..	70
V. Az ellenzék... ..	90
VI. Az örökség	111
VII. Pegonyné	133

A Szent-István-Társulat kiadványai.

Fabiola, vagy a katakombák egyháza. Irta <i>Wiseman Miklós</i> . Angol eredeti után fordította <i>Haudek Ágoston</i> . Steinle Ede lovag által rajzolt képekkel. 4-rét kiadás. Füzve kor. 4.80, kötve ...	Kor. 7.—
Ugyanaz, egyszerűbb kiadásban, nyolczadrét alak. Füzve kor. 2.40, kötve ...	3.60
A megszabadított Jeruzsálem. Irta <i>Torquato T.</i> Olaszból fordította <i>Jánosi Gusztáv</i> . Két kötet. Díszes vászonkötésben vörösmetszéssel kor. 6.80, aranymetszéssel ...	7.60
Mindszenti Gedeon legújabb költeményei. Füzve kor. —.60, kötve ...	1.—
A Csendes-Oczeánon. Utazási élmények. Irta <i>May Károly</i> . Német eredeti után ford. <i>Szekrényi Lajos</i> . Kötve ...	6.—
A keresztény nő. Képekkel. Irta <i>Rusчек Antal</i> . Díszes vászonkötésben ...	3.—
Művészettörténeti korrajzok. Bevezetésül a képzőművészetek egyetemes történetébe. Irta <i>Divald Kornél</i> . I. kötet. 86 képpel. Ára füzve kor. 2.—, kötve kor. 2.40. — II. kötet. 75 képpel. Füzve kor. 2.40, kötve ...	2.80
Áhitat szárnyain. Himnuszok és vallásos költemények. Akantisz V. rajzaival. Irta <i>Bán Aladár</i> . Színes borítékba füzve ...	3.—
Az Úr Jézus szülőföldjén. Paur Géza 38 rajzával. Irta <i>Huber Lipót</i> . Színes borítékba füzve ...	3.—
Márta naplója. A női ifjúságnak ajánlja a Szent-István-Társulat. Kötve ...	2.40
Magyar drámai mesék a magyar ifjúság számára. Irta <i>Pintér Kálmán</i> . Angol félvászonköt. ...	2.—
Szent Imre herceg élete. Élet- és jellemrajz. Irta <i>dr. Karácson Imre</i> . Kötve ...	1.20

A Szent-István-Társulat kiadványai.

A MAGYAR NÉP KÖNYVTÁRA.

Eddig tíz kötet jelent meg.

Egy-egy kötet ára csinos félvászonkötésben,
színes borítékban 60 fillér.

Az I. II. III. IV. kötet tartalma :

Elbeszélések a magyar nép számára.

Irta *Vincze Alajos*.

Az V. kötet tartalma :

A műhelyből. Elbeszélések magyar iparosok
életéből. Irta *Bodnár Gáspár*.

A VI. kötet tartalma :

Tanulságos történetek. Irta *Kincs István*.

A VII. és VIII. kötet tartalma :

A magyar nemzet története. Elbeszéli *Bodnár G.*

A IX. és X. kötet tartalma :

A magyar föld. Irta *dr. Sziklay János*.

Mindeme könyvek megrendelhetők a

Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában

(Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28b. sz.)

Részletes könyvjegyzékkel kívánatra ingyen és bér-
mentve szolgálunk.

